

Chris Branem

"Relasjonsbiten er superviktig"

En kvalitativ studie av hvordan hjelpere opplever å møte jenter i alderen 13-16 år

Masteroppgave i Rådgivningsvitenskap

Veileder: Camilla Fikse

August 2021

Chris Branem

"Relasjonsbiten er superviktig"

En kvalitativ studie av hvordan hjelpere opplever å møte jenter i alderen 13-16 år

Masteroppgave i Rådgivningsvitenskap

Veileder: Camilla Fikse

August 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap

Institutt for pedagogikk og livslang læring

Kunnskap for en bedre verden

Abstract

Helpers from different fields in Trondheim share experiences which may indicate that drug and crime related problems among girls between the ages of 13 and 16 are on a rise. The main theme for this research is how helpers experience meeting girls between the age of 13 and 16 years of age in Trondheim and how they experience interdisciplinary collaboration when trying to help them.

I have conducted three separate qualitative interviews with three participants from the environmental therapeutic field. The research led to three main themes which were called "Availability", "Communication and relationship" and "The strength of being different". These themes turned out to have different meanings when meeting the girls and when meeting collaborating helpers from other fields.

The research discusses what these themes actually involve and how they have different meanings depending on the participants' experiences with the girls and with other helpers. It also discusses what the participants perceived as success factors and pitfalls within these themes.

Sammendrag

Hjelpere fra ulike fagfelt i Trondheim har en opplevelse av at antall jenter i alderen 13-16 år med utfordringer knyttet til rus og kriminalitet øker. Jentenes uttrykk oppleves i tillegg å være mer alvorlig nå enn tidligere. Temaet for denne studien er hjelperes opplevelse av å møte jenter i denne alderen og hjelpernes opplevelse av hvordan det tverrfaglige samarbeidet oppleves rundt målgruppen.

Funnene i denne studien er hentet fra tre kvalitative intervjuer med tre informanter fra miljøterapeutiske fagfelt. Den metodiske tilnærmingen er stegvis-deduktiv induktiv. Studien resulterte i tre sentrale tema "Tilgjengelighet", "Kommunikasjon og relasjon" og "Styrken i å være ulik". Temaer som viste seg å ha ulike betydninger i møte med målgruppen og i møte med de man samarbeider med opp i mot målgruppen.

Studien drøfter hva de tre temaene innebærer, hvordan de utspiller seg ulikt avhengig av om man er i møte med målgruppen eller samarbeidspartnere, og hva som oppleves som suksessfaktorer og fallgruver innenfor de samme temaene.

Forord

Det var i emnet *Karriererådgivning* tidlig i min masterutdanning jeg leste det første gang: "Create your own luck - don't wait for it". En setning, knyttet til en teori, jeg skulle ønske jeg hadde lest mange år tidligere. Men som kanskje også dukket opp på et perfekt tidspunkt. Det var fra dette øyeblikket jeg begynte å planlegge for det uforutsette og legge til rette for det tilfeldige. Dette var starten på en lang prosess som primært har påvirket arbeidsliv og karrieremuligheter, men også en prosess som har ført meg hit; til enden av min masteroppgave.

Takk til alle som har støttet, heiet og bidratt til at jeg nå kan nyte følelsen av å ha fullført mastergraden min. Det har gått i rykk og napp, og det har både vært frustrerende og utrolig gøy. Dette arbeidet har nok en gang lært meg at selv om veien ofte er målet, så er det fantastisk tilfredsstillende å også fullføre ting!

Takk til informantene som ville stille opp og gi meg sine refleksjoner rundt temaer som både er spennende og utfordrende. Dere har delt viktig kunnskap, dere har bekreftet og avkreftet ulike tanker jeg hadde om det sosialfaglige arbeidet, og dere har bidratt til å gjøre meg enda klokere.

Takk til Camilla, min veileder, for konstruktiv kritikk, positivitet og urokkelig tro på at dette skulle jeg klare. Helt i mitt eget tempo. Du har gjort meg bedre både faglig og språklig. Takk for at du har vært tilgjengelig i tide og utide for å svare på alle spørsmålene mine!

Takk til Camilla, min avdelingsleder, for at du ga meg et spark bak, la til rette og heiet av full hals. At jeg gikk dørstokkmila skyldes i stor grad deg!

Takk til min gravide kone, Trine, som er mer opptatt av at jeg skal ha det bra enn om jeg har en mastergrad eller ikke. Takk for at du har brydd deg akkurat nok når det har vært behov for det, takk for gjennomlesing med friske øyne, og takk for at du har støttet meg hele veien. Jeg rakk det!

Til de to beste jentene i verden, Ilea og Tiril, takk for all latteren, alle klemmene og alle hverdagene. Jeg føler meg stolt og heldig som har dere i livet mitt, og som dere vet er jeg latterlig glad i dere begge to. Takk for at mastergrader er det siste noen av oss tenker på når vi er sammen.

Innholdsfortegnelse

1.0 Introduksjon	1
1.1 Studiens formål og problemstilling	2
1.2 Begrepsavklaring	2
1.3 Oppgavens struktur	3
2.0 Teori	4
2.1 Hjelperrollen	4
2.2 Mennesket i relasjon og klientsentrert terapi	5
2.2.1 Relasjonsdimensjonene i Rådgivningsvitenskapen	7
2.2.2 Avhengig, uavhengig og gjensidig avhengig relasjonskvalitet	7
2.3 Relasjonskvalitet og samskaping	8
2.4 Personlig kompetanse	9
2.5 Målgruppen og tidligere forskning	10
2.5.1 Sosial kompetanse	10
2.5.2 Forskning knyttet til aggressiv atferd, vold og jenter	10
2.5.3 Jenter og rus	11
2.5.4 Hva opplever jentene som hjelpsomt?	12
3.0 Metode	14
3.1 Kvalitativ metode	14
3.1.1 Ontologi, Epistemologi og Aksiologi	14
3.1.2 Semistrukturert intervju og intervjuguide	15
3.2 Pilotintervju	16
3.3 Valg av informanter	16
3.4 Gjennomføring av intervju	17
3.5 Analyse	17
3.6 Kvalitet i forskningen	18
3.6.1 Min rolle som forsker	18
3.6.2 Lover og etiske retningslinjer	19
3.6.3 Validitet, reliabilitet og generalisering	20
4.0 Presentasjon av data	22
4.1 Tilgjengelighet	22
4.1.1 Å være tilgjengelig for jentene	22
4.1.2 Å være tilgjengelige for samarbeidspartnere	23

4.2 Kommunikasjon og relasjon	24
4.2.1 Kommunikasjon og relasjon til samarbeidspartnere	24
4.2.2 Relasjonsbiten er superviktig	25
4.3 Styrken i å være ulik	26
5.0 Drøfting	28
5.1 Tilgjengelighet i hjelperrollen	28
5.1.1 Tilgjengelighet og relasjon i møte med jentene	29
5.1.2 Hva tilgjengeligheten kan representere	29
5.1.3 Jeg i møte med Deg	30
5.1.4 Styrken i å være ulik i møte med jentene	31
5.1.5 Oppsummering; suksessfaktorer og fallgruver i møte med jentene	32
5.2 Tilgjengelighet, relasjon og kommunikasjon i møte med samarbeidspartnere	33
5.2.1 Tilgjengelighet	33
5.2.2 Relasjonen til samarbeidspartnere	35
5.2.3 Kommunikasjon og dialog som grunnlag for samskaping	36
5.2.4 Oppsummering; suksessfaktorer og fallgruver i møte med samarbeidspartnere	37
6.0 Avsluttende kommentarer	38
6.1 Kritisk blikk på egen studie	39
6.2 Implikasjoner og forslag til videre studier	39
Litteratur	40
Vedlegg	43
Vedlegg 1 - Intervjuguide	43
Vedlegg 2 - NSD-godkjenning	44
Vedlegg 3 - Informasjonsskriv til informantene	45

1.0 Introduksjon

Sommeren 2018 ble Trondheim godt kjent med en gruppe jenter gjennom media. En gruppe det over lang tid hadde vært økende bekymring rundt. Bekymringen var knyttet til ildspåsettelse, hærverk, sjikanering av medelever og voksne, bilkjøring, tyverier, mistanke om rus og manglende respekt for offentlige tjenestemenn. I sporadiske samtaler med dem gjennom oppsøkende arbeid opplevde Uteseksjonen i Trondheim¹ at jentene var i opposisjon til hjelpesystemet (barnevern, skole, politi) samt at de glorifiserte det å i fellesskap stå på siden av samfunnet. Denne oss-mot-dem mentaliteten gjorde det vanskelig å komme i posisjon til jentene individuelt. Politiet brukte i samme tidsrom store ressurser opp mot denne gruppen. Bruk og bæring av kniv som eksempel var meldinger de stadig måtte rykke ut på, med dertil reaksjoner. Da jentene samtidig var under den kriminelle lavalder måtte politiet innse at de ikke lenger hadde virkemidler, når situasjonen ikke lenger var akutt. Det ble gjentatte ganger meldt bekymring til barnevernet skriftlig og muntlig.

I samtalen med disse jentene kunne enkelte fortelle at de hadde en vanskelig hjemmesituasjon og at de ved flere anledninger hadde forsøkt å melde fra om dette til voksne helpere. Jentene opplevde seg imidlertid ikke som hverken hørt eller sett av de voksne de hadde vært i kontakt med. Og en av dem uttrykte til en av Uteseksjonens ansatte: "Nå kjører jeg bare på til jeg blir 15, så kanskje noen endelig vil se meg".

Uteseksjonen etablerte i samarbeid med jentene "Jentegruppa", med den tanken at alle snakket *om* dem, men ingen snakket *med* dem. Som en av to hovedansvarlige for arbeidet med denne gruppen, ga dette arbeidet meg blant annet innblikk i et miljø som bekreftet den bekymringen flere opplevde med tanke på den økende unge gruppen lovbrøyttere.

Utviklingen i antall registrerte straffereaksjoner i Norge viser at det er noe nedgang i perioden 2002 til 2017, noe som også har utjevnet forskjellen mellom gutter og jenter i alderen 15-24 år (Statistisk sentralbyrå, 2018). Jentenes andel skiller seg derimot ut når det gjelder vinnings- og seksuallovbruddene. I 2019 stod jentene for 30 prosent av de registrerte vinningslovbruddene, mens de innen seksuallovbruddene sto for 3 prosent av de registrerte forholdene. Innen de øvrige kriminalitetstypene stod jentene for mellom 10–15 prosent, gjengitt i STRASAK-rapporten 2019². Rapporten poengterer at det finnes mørketall og vurderer at antall registrerte tilfeller underrapporterer faktiske forhold. Selv om antall registrerte saker er nokså stabile i samme tidsperiode når det gjelder jenter spesielt, er det likevel en økende bekymring blant de som arbeider i de ulike ungdomsmiljøene og møter jentene det er snakk om. Dette fordi hjelperne gjennom samtaler og oppsøkende arbeid også blir kjent med de hendelsene og menneskene som ikke rapporteres i politiets systemer.

¹ Uteseksjonen er et rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak for ungdom mellom 13 og 25 år. Uteseksjonen samarbeider nært med bydelene og andre instanser som møter risikoutsatt ungdom for å skape endring og bistå ungdom i å mestre eget liv. Uteseksjonen har ansvar for det oppsøkende sosiale arbeidet i Trondheim sentrum, og oppfølgingsansvar for ungdom.

² <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/strasak/2019/strasak-2019.pdf>

1.1 Studiens formål og problemstilling

Denne masteren har som hovedmål å se på hvordan hjelpere opplever det å møte jenter i alderen 13-16 år i Trondheim. Bakgrunnen for en slik oppgave er at jeg som nevnt arbeider på feltet, og at samtaler med andre kommunale tjenester, samt politi, peker på en aldersgruppe hvor det er økende antall episoder med rus, vold og annen form for kriminell virksomhet generelt. I tillegg er jenter i økende grad representert. Oppgavens formål er å undersøke hvordan situasjonen erfarer fra hjelpernes ståsted, og videre se på hvordan ulike tjenester hver for seg, og/eller gjennom samarbeid, kan imøtekomme denne gruppen ungdommer på en best mulig måte.

"Hvordan opplever hjelpere å møte jenter i alderen 13-16 år?"

Problemstillingen stammer fra samtaler med ulike samarbeidspartnere som kjenner på en bekymring rundt det økende antallet jenter, så vel som aktivitetene de er involvert i. Jentene blir tilsynelatende yngre og noen også mer ekstreme i handlingene sine, noe som i enkelte tilfeller utfordrer måten man arbeider på. Studien har i tillegg to forskningsspørsmål:

Hva opplever hjelperne som gode grep eller suksessfaktorer i arbeid som involverer å møte jenter i alderen 13-16 år?

Hva erfarer hjelperne som utfordrende i arbeid som involverer å møte jenter i alderen 13-16 år?

Bakgrunnen for den avgrensede alderen i problemstillingen er at det i økende grad avdekkes saker hvor jenter har utfordringer med rus, vold eller annen kriminell aktivitet hvor de allerede er over 16 år. For å kunne møte slike jenter på best mulig måte blir det derfor også nødvendig å se på hvordan det oppleves å møte dem før denne alderen.

Jentenes unge alder tilsier at foreldre/foresatte, øvrig familienettverk, skole, ulike tjenester innenfor barnevern og politi for å nevne noen, i de aller fleste saker involveres i arbeidet. I noen tilfeller alle, i andre kun noen få. Samarbeid med andre blir derfor også sentralt i studien da samarbeid på tvers av fagfelt vil være helt nødvendig i de fleste av sakene som involverer denne målgruppen.

Ønsket bidrag til Rådgivningsvitenskapen er å se på hvordan fokus på det mellommenneskelige og relasjoner kan ses i sammenheng med de oppgavene hjelpere har i møte med målgruppen det her er snakk om. I tillegg er det et mål om å belyse hvordan samme fokus har et potensiale til å bidra positivt inn i tverrfaglige samarbeid og til å løse potensielle utfordringer knyttet til det å forstå hverandre på tvers av fagmiljøer.

1.2 Begrepsavklaring

I problemstillingen brukes begrepet "hjelper". "Terapeut" og "rådgiver" er eksempler på andre begreper som vil kunne bli brukt noe om hverandre i denne oppgaven. Dette fordi mye av litteraturen blant annet tar utgangspunkt i en terapeut-klient situasjon og/eller er hentet fra rådgivningsvitenskapen. Min erfaring er likevel at det er lite som skiller

disse begrepene i det praktiske arbeidet med mennesker som har behov for ulike typer veiledning eller terapeutiske samtaler. Innen rådgivningsvitenskapen brukes for eksempel rådgivningsbegrepet som et paraplybegrep som dekker rådgivningsaktiviteter som veiledning, coaching, mentoring og terapi for å nevne noen (Kvalsund, 2015). Felles for disse begrepene er at alle dreier seg om å hjelpe andre og å skape en hjelpende kommunikasjon og relasjon. Det samme vil i denne oppgaven være gjeldende for begrepet «hjelper» eller «hjelperrolle». En hjelper kan ha tittelen rådgiver, eller ha en rådgivningsfunksjon, og slik sett stå samlet med andre titler og begreper som har det samme målet; nemlig å hjelpe andre. Jeg vil komme tilbake til og utdype mer om hjelperrollen i teoridelen.

Når jeg i oppgaven snakker om det "å møte" ungdom eller beskriver opplevelser "i møte med" ungdom vil dette kunne bety forskjellige ting avhengig av hvem som snakker og de ulike kontekstene slike møter oppstår. Rent praktisk vil møter på gata i oppsøkende sammenheng ofte være uformelle og spontane. Avtalte møter med ungdom vil på den andre siden kunne være mer preget av en agenda og tilmålt tid. Men felles og av større interesse for oppgaven, uavhengig av form og utgangspunkt, er det som skjer i relasjonen når ungdom og hjelper møtes. Det er derfor også dette oppgaven fokuserer på. Hva hjelpere opplever "i møte med" jentene det i oppgaven er snakk om handler om hvilke følelser som vekkes, hvilke tanker som tenkes og hvilke meninger som dannes når man som hjelper ser tilbake på alle, eller utvalgte, møter med ungdom.

1.3 Oppgavens struktur

Oppgaven deles inn i seks hoveddeler. Innledningen har introdusert bakgrunn og formål med oppgaven. I neste del følger presentasjon av relevant teori og tidligere forskning knyttet opp mot problemstillingen og målgruppen, som videre danner grunnlaget for oppgavens drøftingsdel. Metodenedelen tar for seg metodevalg, informantene, presentasjon av data, funn, forskerrollen og kvaliteten i forskningen. Deretter presenteres dataene som ble innhentet gjennom intervjuene. Dette i kombinasjon med illustrerende utsagn fra de ulike deltakerne. Drøftingsdelen knytter funnene opp mot den valgte teorien. Avslutningsvis presenteres oppsummering, mulige implikasjoner av studiens funn og blikk fremover.

2.0 Teori

Å arbeide med mennesker som opplever personlige kriser og har behov for samtaler om utfordrende tema, eller som trenger generell veiledning, stiller gjerne krav til hjelperen når det gjelder å bygge, og ivareta relasjoner. Første del av dette kapittelet vil omhandle hjelperrollen med støtte i litteratur fra Brown (2015), Wampold, Baldwin, Holtforth og Imel (2017) og Leibert (2011). Neste del vil fokusere på mennesket som relasjonelt vesen og på hvordan vi alle er avhengig av andre mennesker for å definere oss selv. Samt hvordan relasjoner potensielt kan bidra til å utvikle et annet menneske gjennom å motivere det til å nå sitt potensial og hvordan samhandling kan føre til samskaping. Dette med støtte i litteratur av Macmurray (1961/1991), Buber (1923/2003), McLeod (2014), Sugarman (2006), Desousa (2014), Fikse (2015) og Kvalsund (1998; 2006; 2009; 2015). I samme del vil også personlig kompetanse aktualiseres og ses i sammenheng med mellommenneskelige møter hvor den andre har behov for hjelp. Dette med støtte i litteratur av Skau (2012). For å gi et bilde av den målgruppen som i denne oppgaven er i fokus, er litteraturen i siste del valgt på bakgrunn av hvordan de ulike tjenestene beskrives jentene de kommer i kontakt med, og på bakgrunn av egne observasjoner gjort i møte med målgruppen. Denne delen finner støtte i litteratur fra Sørli (2000), Nordahl, Sørli, Manger og Tveit (2005), Bandura (1997), Barriga, Morrison, Liau, og Gibbs (2001), Artz (2012), Bengtson, Steinsvåg og Terland (2017), Bakken (2019) og Aaltvedt (2020).

Denne oppbyggingen av teorikapittelet har som formål å legge et grunnlag for videre refleksjon og drøfting rundt hvordan de ulike hjelperrollene som presenteres i senere kapittel opplever sine møter med jentene som er i fokus i denne studien.

2.1 Hjelperrollen

Hjelperrollen kan som utgangspunkt være noe utfordrende å definere. Dette fordi det finnes flere ulike hjelperroller i vårt samfunn, som alle i stor grad hjelper på ulike måter. De ulike rollene krever ofte også ulik kunnskap og kompetanse. I denne oppgaven studeres ulike hjelperroller som alle både har likhetstrekk og ulikheter i måten de hjelper på. Av den grunn er litteraturen valgt med det formål å si noe om hjelperrollen med vekt på det mellommenneskelige og den aktuelle målgruppen.

Forskning og praksis levner liten tvil om at rådgivning/veiledning i stor grad har effekt, og har effekt innen relativt kort tid, for de aller fleste av oss (Leibert, 2011). Spørsmålet om *hvorfor* det virker står derimot noe ubesvart. Den gjentatte effekten av ulike terapeutiske tilnærminger har vært så utfordrende å avvise, samtidig som det er like utfordrende å nøyaktig peke på hva det er som konkret fungerer, at Wampold, Baldwin, Holtforth og Imel (1997) oppsummerer det med at "alle har vunnet, så alle må få premie". Eller sagt med andre ord; alle typer terapeutisk behandling fungerer, og gjør det i tilnærmet like stor grad (Leibert, 2011). Noe av det som likevel er felles uavhengig av metodisk tilnærming er det mellommenneskelige. Flere studier peker på at kvaliteten i relasjonen mellom klient og terapeut ofte også påvirker resultatet av terapien (Brown, 2015). Jo sterkere alliansen er mellom disse, jo mer effektiv er terapien. Slike studier viser også at jo tidligere klienten opplever en fordelaktig relasjon til sin terapeut, jo mindre sjanse er det for at klienten ikke lenger ønsker behandling, og jo bedre har resultatene en tendens til å bli. I tilfeller hvor klienten opplever en mindre fordelaktig

relasjon tidlig i forholdet, desto dårligere vurderer altså klienten effekten av terapien (Leibert, 2011). Bachelor og Horvath (1999) omtaler på bakgrunn av slike funn de første treffene med en klient som et "mulighetens vindu". Det er altså om å gjøre å på best mulig måte legge til rette for en god relasjon tidligst mulig. Tilnærminger fra terapeuter som har vist seg å styrke en slik relasjon på generelt grunnlag har vært aktivt lyttende, empatisk, respektfull overfor klienten og dens opplevelse av problemets alvorlighetsgrad og en ikke-dømmende holdning (Leibert, 2011). Også forskning på rådgivning som hjelpeprofesjon de siste tiårene har vist at hjelperelasjonens relasjonelle kvaliteter, med empatisk forståelse, gjensidighet og involvering som sentrale verdier, har størst betydning for om rådgivningen oppleves som hjelpende eller ikke (Kvalsund, 2015). Studier som Brown (2015) viser til peker i tillegg på terapeutens grad av konfrontasjon. Relasjonen til terapeuten ble oppfattet som bedre blant de som opplevde en terapeut som i større grad fasiliterte og støttet, i motsetning til en som var lærende og konfronterende. Det er nødvendig å bemerke at det også finnes eksempler i disse studiene hvor relasjonen oppleves som fordelaktig og hvor terapeutens tilnærming har inkludert blant annet direkte rådgivning, konfrontasjon, fortolkning og selvavsløring (Leibert, 2012). Noe som underbygger nødvendigheten av å vurdere hvert enkelt møte individuelt, og å ta nødvendige grep i sin tilnærming avhengig av responsen man får i et slikt møte.

Wampold et al. (2017) har identifisert fire sentrale temaer som kjennetegner gode hjelpere. Gode hjelpere har evnen til å utvikle en allianse og god relasjon til mange ulike personer, personer som igjen har ulike erfaringer. Gjennom en slik relasjon oppstår enighet om mål, arbeid og emosjonelt bånd. Det er hjelperen som er hovedansvarlig for å få dette til. En hjelper er en god fasilitator av relasjonelle ferdigheter gjennom å uttrykke varme, empati, emosjonelle uttrykk og bruk av språket. Utviser profesjonell selv-refleksivitet/tvil, eller sunn skepsis. Er i kontinuerlig utvikling gjennom å bevisst trene på ferdigheter og lærer av ulike erfaringer.

De to siste temaene finner også støtte i en studie gjennomført av Nissen-Lie, Monaen, Ulleberg og Rønnestad (2013) på at terapeuter som i større grad enn andre terapeuter gir uttrykk for at de tviler på sin egen evne til å hjelpe andre, også oppnår bedre resultater med sine klienter. Dette mener de gir en indikasjon på at effektive terapeuter er de som aktivt reflekterer rundt sin egen profesjonelle praksis.

På bakgrunn av den samlede oppfatningen av at det mellommenneskelige i de fleste tilfeller er avgjørende for effektiviteten og graden av hjelp man kan gi, er det mulig å ha dette som et bakteppe når vi snakker om hjelperrollen. Nemlig at relasjonen mellom den som hjelper og den som blir hjulpet påvirker effekten av hjelpen som gis, i utgangspunktet uavhengig av hvilken rolle man som hjelper opptrer i.

2.2 Mennesket i relasjon og klientsentrert terapi

I denne delen av oppgaven presenteres utvalgt litteratur som sier noe om hvordan ulike teorier om menneskets opplevelse av seg selv i relasjon til andre har utviklet seg, og hvordan dette knyttes opp mot rådgivningsfeltet. Målet med denne delen av teorien er å si noe om betydningen av det mellommenneskelige i en hjelperelasjon, og på hvilken måte relasjonen kan bidra til å hjelpe et annet menneske. Begrepet "terapi" benyttes i denne delen med begrepsavklaringen gitt innledningsvis i oppgaven som utgangspunkt.

Den skotske filosofen John Macmurray (1891-1976) beskriver mennesket som et relasjonelt vesen. Som ikke alene oppfatter sin egen identitet, men gjør dette i relasjon til andre. Det er gjennom samhandling med et annet menneske (Du) at individet (Jeg) opplever, og lærer, om seg selv. Det finnes ikke noe Jeg uten et Du, eller Den Andre (Macmurray, 1991). Macmurray beskriver den Andre som også noe annet enn et individ. Den Andre kan også være sosiale systemer som familie, organisasjoner eller samfunnet. Hans teori går ut på at Jeg ikke kan oppfatte meg selv som en person uten å samhandle, være i relasjon, med den Andre (Macmurray, 1991). Han bruker sine observasjoner av spedbarns manglende evne til å overleve alene som eksempel for en slik teori. Det er nemlig etter hans oppfatning ikke barnets evne til hurtig å tilpasse seg omgivelsene sine som gjør at det overlever, til tross for sin hjelpeløshet. Men heller denne hjelpeløsheten som realiserer en individuell og kollektiv avhengighetsrelasjon til De Andre (Sugarman, 2006). Tydeligst er dette fra spedbarnsstadiet og tidlig barndom hvor barnet befinner seg i en avhengighetsrelasjon til moren eller andre omsorgsgivere. En relasjon som er essensiell for barnets overlevelse. All kunnskap starter, i følge Macmurray, gjennom denne tidlige samhandlingen med Den Andre. Barnet danner seg en bevissthet om tilstedeværelse og fravær (av omsorgsgiver), forventning, velvære, rett og galt, vondt og godt. Alle opplevelser påført barnet som et resultat av en avhengig relasjon til andre personer. I et forsøk på å forholde seg til disse handlingene dukker etter hvert bevisstheten om et Jeg opp. Vår selvbevissthet blir et resultat av å motarbeide, opponere og kontrastere oss selv fra våre omsorgspersoner som forsøker å tvinge sine intensjoner på oss (Sugarman, 2006). Det er i denne spenningen mellom muligheter og hindringer som verden og menneskene i den pålegger barnet, at barnet kan manifestere og utvikle sine egne intensjoner.

Den østerrikske teologi- og religionsfilosofen Martin Buber (1878-1965) mener at alle mennesker har et iboende relasjonelt instinkt som gjør at vi har et konstant behov for aktualisering og realisering gjennom livet. Buber (1923/2003) kan sees i sammenheng med Macmurray og det han sier om at et individ erkjenner seg selv som et unikt Jeg først i møte med et Du. Det er i samspillet og dialogen mellom Du og Jeg at det ulike og det unike kommer til syne. Og at det er i denne kommunikasjonen kvaliteten i relasjonen kan identifiseres (Buber, 1923/2003). Buber sier videre at man skal være oppmerksom for ikke å gjøre den andre til et objekt for sine egne interesser. Dette kan føre til en nedverdiggende og demoraliserende reduksjon av den andre. Vi omtaler dette som subjekt-objekt-relasjoner. En slik relasjon vil som eksempel kunne stå i veien for at mennesker man skal samarbeide med ikke får muligheten til å utnytte sitt iboende potensial til selvaktualisering og -realisering (Buber, 1923/2003).

Den amerikanske humanistiske psykologen Carl Rogers (1902-1987) introduserer klientsentrert terapi blant annet på bakgrunn av teoriene til Buber og Macmurray hvor han mener at relasjon ligger til grunn for menneskets utvikling. Og legger til at mennesket instinktivt har et behov for selvaktualisering. Med dette mener Rogers at mennesket har et behov for å "maksimere" sitt eget potensiale (McLeod, 2014). Rogers avviser i tillegg konseptet om at terapeuten vet best og at klienten ukritisk skal følge terapeutens anmodninger (Desousa, 2014). Han påstår at det er individet selv som kjenner seg best og på den måten er sin egen ekspert. Det instinktive potensialet i mennesket er individuelt, og varierer deretter, og kan derfor best identifiseres av en selv.

Det blir slik sett terapeutens rolle å bistå klienten i dette. Altså bistå i klientens selvaktualisering (McLeod, 2014). Forutsetningene for menneskets vekst, i en klient-terapeut relasjon, ligger i følge Rogers i et miljø som kan tilby genuinitet (åpenhet og selvavsløring), aksept (å bli møtt på en betingelsesløs positiv måte) og empati (å bli lyttet til og forstått). Med slike forutsetninger setter man klienten i stand til å handle i sitt eget liv med det utgangspunkt at klienten identifiserer sitt eget unike potensial og forsøker å leve opp til dette. Uten slike forutsetninger mener Rogers at friske personligheter ikke vil kunne vokse slik de skal (McLeod, 2014). Målet med enhver klientsentrert terapeutisk samtale er at klienten i møte med en tilretteleggende terapeut selv skal settes i stand til å definere egne mål for sin utvikling. Dette presenterer uten tvil utfordringer for terapeuten, og det krever respekt og mot å la klienten lytte til seg selv og sine egne anbefalinger. Spesielt når klienten tar valg som ikke er hva terapeuten nødvendigvis hadde håpet på (Desousa, 2014). Terapeutens rolle blir for klienten tydelig gjennom måten han eller hun ter seg og gjennom ens holdninger, heller enn gjennom måten den implementerer teknikker som skal få klienten til å "gjøre noe". Slik også teorien tidligere i dette kapitlet peker på er det altså terapeutens holdninger i møte med klienten, over kunnskap eller teknikker, som potensielt kan initiere forandring.

2.2.1 Relasjonsdimensjonene i Rådgivningsvitenskapen

Den norske pedagogen og professoren Ragnvald Kvalsund utviklet på bakgrunn av Bubers og Macmurrays teorier «person-teorien». Hvor altså synet på seg selv som et eget Jeg ikke kan forstås som annet enn et Jeg-Du (Kvalsund, 1998; 2006), og brakte denne inn i rådgivningsvitenskapen. Rådgivningsvitenskap retter ikke oppmerksomheten mot hva som feiler en klient, men har fokuset på hva klienten kan og vil gjøre med utfordringer den bringer inn som utgangspunkt for rådgivningen. En forutsetning for at slikt hjelpearbeid skal finne sted er naturlig nok en relasjon mellom hjelper og klient. Videre må det foreligge en erkjennelse av at den som søker hjelp ikke selv har lyktes med å skape løsninger (Kvalsund & Allgood, 2009). Dersom en rådgiver er villig til å hjelpe og samtidig har kunnskap og erfaringer på det aktuelle problemområdet, har vi en idealsituasjon for utøvelse av rådgivning. Rådgivning kan slik sett defineres med utgangspunkt i en slik idealsituasjon og rådsøkerens/klientens erkjente behov for hjelp. McLeod (2013, s. 7) velger et "deltakerorientert perspektiv" i definisjonen av rådgivning: "Counselling is a purposeful, private conversation arising from the intention of one person (couple or family) to reflect on and resolve a problem in living, and the willingness of another person to assist that endeavour".

2.2.2 Avhengig, uavhengig og gjensidig avhengig relasjonskvalitet

Som terapeut ønsker man å legge til rette for en mest mulig ideell situasjon for å kunne hjelpe sin klient, og relasjonen er her en viktig nøkkel. Relasjoner kan beskrives gjennom en helhetlig, dynamisk og interaktiv utviklingsteori hvor individer kan bevege seg mellom tre kvalitative ulike dimensjoner: avhengig, uavhengig og gjensidig avhengig relasjonskvalitet (Fikse, 2015). Avhengighetsdimensjonen er hvor vi starter i livet. Et nyfødt barn vil være avhengig av en omsorgsperson som kan forstå grunnleggende behov, slik at barnet blir møtt på en god måte. Etter hvert som barnet vokser vil det få behov for å bli mer selvstendig. Det vil klare flere ting selv og forsøke å gjøre seg uavhengig på flere områder i livet. Ungdomsårene er en periode hvor dette gjør seg gjeldende i enda større grad. Som voksne i møte med ungdom kan vi her begynne å

utvikle en mer gjensidig relasjon. En relasjon som baserer seg på respekt for hverandre og en likeverdig balanse (Fikse, 2015). Disse relasjonsdimensjonene kan være både positive og negative, og de kan stadig utvikles, stagnere eller regredere. Ikke bare fra barn til voksen befinner vi oss i disse relasjonsdimensjonene, men også i voksen samhandling påvirkes relasjonen i møte med ulike mennesker og kontekster gjennom livet.

Å være avhengig i en relasjon gjør at makt og handlinger oppleves som utenfor ens kontroll. Dette innebærer et valg. Å bevege seg mot uavhengighet i en relasjon fordrer erfaringer om at man selv har kontroll og en opplevelse av at man blir aktør i eget liv, i motsetning til å være en brikke i andres puslespill. Herfra må man ta et valg om å handle ut i fra egne behov, ønsker og meninger (Fikse, 2015). Å anerkjenne at man selv står ansvarlig for de utfordringer, suksesser og nederlag man møter på ulike arenaer i livet, krever mot. Der en gjensidig avhengig relasjonskvalitet oppnås, hvor møtene med andre mennesker og kontekster bidrar i de valg som oppleves riktige for seg, oppnås også potensialet for å utvikles sammen (Kvalsund & Meyer, 2014).

2.3 Relasjonskvalitet og samskaping

Under analyseprosessen ble elementer som omhandler samarbeid og samskaping i møte med samarbeidspartnere sentrale. Relasjonskvalitet som det skrives om over ble viktig også i møte med de man samarbeider med, ikke bare i møte med dem man arbeider for. Det ble tydelig at de ulike relasjonsdimensjonene som utvikles gjennom hele livet også hadde innvirkning på informantene og hvordan de klarte å møte samarbeidende tjenester. Dette gjorde det nødvendig å også inkludere hvordan disse relasjonsdimensjonene utspiller seg i forhold til ledelse og samarbeid.

Avhengighet, uavhengighet og gjensidighet kan også operere som kulturer og ledelsespraksiser i organisasjoner (Fikse, 2015). Avhengige ledelseskulturer beskrives ofte som at personer i posisjoner med autoritet er ansvarlige og ledere. Dette kan antas å føre til en "top-down"-kontroll og en opplevelse av å ikke ha mulighet til å ta avgjørelser uten en leders "velsignelse". Uavhengige ledelseskulturer på den andre siden oppleves å oppstå på bakgrunn av et behov for kunnskap og ekspertise. En slik antakelse kan lede til desentralisert beslutningstaking, høye krav til individuell ansvarlighet og sterk vektlegging av ekspertise og eksperter, som kan ende med å konkurrere med hverandre (Fikse, 2015). En slik kultur kan på den positive siden betraktes som målrettede kulturer hvor individuelle handlinger og suksess vektlegges. Gjensidige ledelseskulturer anses som en mer kollektiv aktivitet. En slik kultur krever en gjensidig søken etter kunnskap, problemløsning og læring. Denne gjensidigheten leder til utstrakt bruk av dialog, samarbeid, nettverk, verdisetting av ulikheter og vekt på læring. Gjensidige avhengige kulturer fremstår som effektive og samarbeidende kulturer. Slike kulturer kjennetegnes av åpenhet for at synergier søkes på tvers av hele organisasjoner og på tvers av organisasjoners grenser (Fikse, 2015).

Kelley & Kelley sier at med så mye kreativt potensiale som finnes i verden, vil det være farlig å anta at alle de gode ideene finnes på toppen (Fikse, 2015). Med dette mener de at det ikke er opp til lederen alene å endre en kultur, en relasjonskvalitet, men at kollegaer også selv bidrar til at et positivt organisasjonsklima etableres. Det er altså et felles ansvar å bidra til en bevegelse fra selvaktualisering til samaktualisering og samskaping (Fikse, 2015). Lewin peker på at en reell endring i en kultur krever en "reeducation" også av de som er ledet (Fikse, 2015). Den demokratiske lederen vil være

sjanseløs dersom en medarbeider ikke er klar for, eller i stand til endret ledelsesform og relasjon. Et slikt perspektiv kan muligens bidra til å forstå utfordringene som kan oppstå når man krysser kulturer og møter andre forventninger til ledelse og til samarbeidende parter. En endring fra individuelle roller og et jeg-perspektiv, til teamroller og vi-perspektiv med felles mål og hensikt, kan i første omgang oppleves energikrevende og hemmende. Men på sikt vil et slikt perspektiv kunne bedre resultatene det samarbeides om (Fikse, 2015).

Dialog fremheves som spesielt verdifullt ved komplekse utfordringer, og hvor en søker etter å se ulike perspektiver mer enn å vektlegge kun sitt eget ståsted (Fikse, 2015). Samtidig ser nettopp det å kommunisere og å derigjennom dra nytte av og lære av kunnskapen og kompetansen til andre i møte på tvers av fag og profesjon, ut til å være en av de største utfordringene (Fikse, 2015). Utfordringer i mange team og ledergrupper er ofte å styrke bevisstheten rundt hvordan teammedlemmer kommuniserer slik at disse ulike meningene og perspektivene leder til bedre resultater heller enn å bli en kilde til gnisninger og irritasjon (Fikse, 2015). Isaacs sier at å skape en atmosfære for ekte dialog handler om å lære å tenke og reflektere sammen, utvide måten vi tenker på, og derigjennom bidra til å se bedre løsninger (Fikse, 2015).

2.4 Personlig kompetanse

Skau (2012) peker på nødvendigheten av, og samtidig utfordringen med å teoretisere, personlig kompetanse. Personlig kompetanse vil derfor bli utdypet nærmere i denne delen.

Skau (2012) mener at i alle yrker hvor samspill mellom mennesker er viktig, er personlig kompetanse en nødvendig, og noen ganger avgjørende, del av den samlede profesjonelle kompetansen. Hun argumenterer for dette blant annet med at man med en godt utviklet personlig kompetanse kan yte god hjelp til tross for eventuelle svakheter med hensyn til teori og teknikk, men ikke omvendt. Hun sier videre at vår personlige kompetanse er like unik som våre fingeravtrykk, da den er en kombinasjon av menneskelige kvaliteter, egenskaper, holdninger og ferdigheter. Vi bruker den mer eller mindre intuitivt i, og tilpasser den til, ulike profesjonelle sammenhenger (Skau, 2012). Vår personlige kompetanse er med andre ord derfor heller ikke yrkesspesifikk.

Personlig kompetanse handler om hvem vi er som personer, ovenfor oss selv i møte med andre, og derfor også hvem vi tillater at andre er i møte med oss (Skau, 2012). Det handler om hvordan vi klarer å bruke våre samlede kvalifikasjoner på en måte som er oss selv, for best å kunne hjelpe noen andre. Oppmerksom tilstedeværelse er som eksempel en avgjørende personlig kompetanse i møte med mennesker som har behov for veiledning eller terapeutiske samtaler. Dette er det kun en hjelper som er oppmerksomt til stede med den man ønsker å hjelpe som kan stimulere til, og på en slik måte skape et utbytterikt samspill (Skau, 2012). I et slikt samspill må begge parter være modige på hver sin måte. Hjelperen må våge å gi slipp på sin kontroll og sine opplevelser av perfeksjon, tåle å stå i det uferdige, takle det uforutsette og ta i mot det som er annerledes fra den andre. Den som søker hjelp må våge å gå inn i sine egne problemstillinger og avdekke sårbare sider ved seg selv i møte med en annen. Skau (2012) peker på at slike samspill er gode arenaer for å jobbe med sin personlige kompetanse. Hjelperen må balansere det å sette klienten i sentrum, og bygge videre på dennes livs- og endringsteori gjennom å utfordre denne teorien ved å gi en form for motstand som klienten kan bygge videre på. Balansen her er viktig. Skulle slike innspill

drives av en ovenfra og ned-holdning, vil de lett kunne oppfattes som kritikk eller kontroll. Som igjen vil kunne gi tilbaketrekning eller aktiv motstand som naturlige reaksjoner (Skau, 2012)

2.5 Målgruppen og tidligere forskning

Som beskrevet innledningsvis har det i Trondheim vært økende bekymring rundt jenter i ung alder. Det kan være utfordrende å beskrive målgruppen det i denne oppgaven er snakk om utover det å nevne dem i forbindelse med slike hendelser. Hovedsakelig fordi selv om man så gjerne ønsker å samle og kategorisere ungdommer for å kunne generalisere og si noe om dem som gruppe, vil det alltid være individuelle ulikheter i deres bakgrunn, hverdag og indre liv. Utover de som har arbeidet tett med disse jentene, er det nok få som for eksempel kjenner dem som intelligente, humoristiske, omsorgsfulle eller beskjedne. Deres handlinger og uttrykk vil ofte kunne være lik med deres jevnaldrende og derfor bidra til å beskrive dem innen en spesifikk kategori, men måten å være på kan muligens si mer om deres ønske om tilhørighet i en gruppe enn om hva som rører seg på innsiden. I denne delen ønsker jeg å se på utvalgt teori som kan bidra til å beskrive målgruppen som er aktuell for denne oppgaven. Det skal nevnes at det finnes sparsomt med litteratur som går direkte på den aktuelle målgruppen i den forstand at både aldersgruppe og atferd er veldig spesifikk i problemstillingen. Den utvalgte teorien vil derfor være noe mer generell, og si mer om likhetstrekk i ungdomsmiljø og enkelte kjente utfordringer blant noen ungdommer. I motsetning til å si mye om jenter i alderen 13-16 år som viser uttrykk tilsvarende de som er beskrevet innledningsvis i denne studien.

2.5.1 Sosial kompetanse

Mangel på sosiale ferdigheter skaper problemer for mange barn og unge i og utenfor skolen (Sørli, 2000). Det er tidligere påvist klare sammenhenger mellom lav sosial kompetanse og såkalt problematferd (Nordahl, Sørli, Manger & Tveit, 2005). Et av prinsippene for læring i dagens skole er "Sosial og kulturell kompetanse" (Utdanningsdirektoratet, 2006/2015) hvor det legges vekt på at tydelige verdigrunnlag og bred kulturforståelse er grunnleggende for et inkluderende sosialt fellesskap. Dette sosiale fellesskapet strekker seg utover skolehverdagen og er ofte avgjørende for trivsel, utvikling av selvbilde og muligheter for positiv utvikling utover ungdomsårene. Sosial kompetanse er noe de fleste barn kan lære, og Bandura (1997) peker på at barn observerer andre i ulike sosiale situasjoner og senere forsøker ut det de har observert. Hvordan den enkeltes sosiale kompetanse derimot kommer til syne, avhenger av den enkeltes personlighet, kjønn og individuelle egenskaper. Sørli (2000) mener det er klare kjønnsforskjeller mellom gutters og jenters sosiale kompetanse, og disse kjønnsforskjellene påvirker igjen ungdommenes atferd. Jenter med atferdsvansker har ofte dårlig utviklet sosial kompetanse. Disse har dermed gjerne behov for konkrete råd og veiledning, i tillegg til sosial trening i ulike kontekster (Sørli, 2000).

2.5.2 Forskning knyttet til aggressiv atferd, vold og jenter

Rutter, Giller og Hagell referert i Barriga, Morrison, Liau, og Gibbs (2001, s. 533) konkluderer med at temaet om kjønnsforskjeller i antisosial atferd bør være høyt på

forskerens prioriteringsliste, da det er sparsomt med gode årsaksforklaringer til den mye høyere involveringen av menn enn kvinner. Litteraturen peker i følge Artz (2012) på at jenter før 1970-tallet ble regnet som tilfeldige i forskning på vold, kriminalitet og andre lovovertrедelser. Dette ble i all hovedsak regnet som maskulin oppførsel og jenter som deltok i slik forskning ble regnet som avvik. Nyere forskning motviser stadig dette (Artz, 2012). Det er likevel en økende bekymring for at aktuelle teorier som beskriver vold, kriminalitet og andre lovbrudd ikke nødvendigvis gir en god forklaring på jenters involvering, og heller ikke tilbyr innsikt spesielt i bakgrunnen for den stadig økende voldsbruken blant jenter (Artz, 2012). Bengtson, Steinsvåg og Terland (2017) peker på at det er skrevet betraktelig mindre om jenter med volds- og aggresjonsproblem enn gutter. De mener dette er et uttrykk for at vi også har mindre kunnskap om jenters vei til voldelig atferd. De hevder at volden som ungdom utøver, gutter som jenter, handler om verdighet. At deres voldsbruk og annen utagerende atferd oppstår i en logisk og forståelig sammenheng fra deres perspektiv, da det er en måte for dem å kontrollere egne livsbetingelser. Jo mer ekstreme negative betingelser, dess mer ekstrem voldsatferd. Om vi lytter til deres historier hører vi at de alle har individuelle årsaksforklaringer til hvorfor de gjør som de gjør, og at essensen i det handler om verdighet i egne liv gjennom å ta kontroll (Bengtson et al., 2017).

Artz (2012) oppsummerer litteratur som omhandler voldelige jenter, som også har dette til felles med voldelige gutter, med at de aller fleste i denne kategorien har utfordringer i familien. Familiene karakteriseres av konflikt og vold mellom foreldre og søsken, og av vold rettet av foreldre mot egne barn. Andre utfordringer knyttet til voldelige jenter og gutters familier er rus, skillsmisse, fysisk mangel på en av de primære omsorgsgiverne, utfordringer med steforeldre eller hyppige adresseendringer. Sistnevnte gjerne som resultat av skillsmisse eller økonomiske årsaker. Kun sjeldent, og kun i tilfeller hvor barnet har seriøse mentale utfordringer som schizofreni, depresjon, ADHD eller psykose, er det en faktor alene som definitivt kan forklare årsaken til aggressivitet og vold hos en ungdom (Artz, 2012). Bengtson et al. (2017) forklarer jenter som har en voldelig og aggressiv atferd med at de, som gutter i samme kategori, har en bakgrunn preget av svik, omsorgssvikt, tap og traumer. Ofte i ekstrem grad, og ofte med et betydelig innslag av seksuelle overgrep. De hevder i tillegg at jenters familier som er preget av kaos og oppløsning, er preget av dette i større grad enn gutters familier, hvor guttene likevel demonstrerer voldelig og aggressiv atferd. En forklaring på at det tilsynelatende skal mindre til for at gutter er voldelige, er at gutters voldsbruk gjerne forklares ut fra sosiale og kulturelle forhold, i motsetning til jenters voldsbruk som forklares ved å henvise til individuelle og patologiske faktorer (Bengtson et al., 2017). Deres funn hevder at det er mer sosialt akseptert at gutter bruker vold enn jenter. De mener videre at vi allerede fra tidlig barndom kan se at gutter lekesloss og knuffer hverandre i større grad enn jenter, noe som også fører til at sanksjonene mot jenters aggressive uttrykk er sterkere enn mot gutters. Chamberlain og Moore hevder at fysisk aggressive jenter oftere blir mislikt av jevnaldrende enn fysisk aggressive gutter. Jenter blir med andre ord i større grad forventet å være snille (Bengtson et al., 2017, s. 110).

2.5.3 Jenter og rus

Som nevnt innledningsvis i denne delen av masteroppgaven finnes det lite litteratur som omhandler konkret målgruppen det her er snakk om. Litteratur som omhandler

rusmidler innen den aktuelle aldersgruppen fokuserer i tillegg hovedsakelig på cannabisprodukter og/eller alkohol.

Ungdataundersøkelsen (Bakken, 2019) rapporterer om høyere cannabisbruk på videregående skoler (aldersgruppe 16-18) enn på ungdomsskoler (aldersgruppe 13-15) i 2018 for begge kjønn. Bruken blant de yngste er mest utbredt hos gutter fra lavere sosiale lag med utfordringer innad i familien. På VG3 svarer 13% av jentene at de har prøvd hasj eller marihuana. Økningen har vært jevnt lav på ungdomsskoletrinn for begge kjønn i perioden 2011 til 2018. Det har vært en noe større økning for gutter enn jenter i samme periode i videregående trinn ifølge Ungdataundersøkelsen 2019. I Ungdataundersøkelsen fra 2020 (Bakken, 2020) flater den oppgitte bruken ut hos begge kjønn fra 2018 til 2019. Undersøkelsen oppgir at det er vanskelig å si om dette er et brudd i utviklingen.

Aaltvedts (2020) mastergradsavhandling *Sosial mestring eller marginalitet? En kvantitativ studie av sammenhengene mellom cannabisbruk og sosiale forhold blant ungdom i Vestfold og Telemark* oppsummerer med at det kan være sannsynlig at jenters livstilfredshet påvirker deres cannabisbruk. Hun finner i sin avhandling at livstilfredshet og problematferd begge er av signifikant betydning for cannabisbruk.

Aaltvedts oppsummering støttes også i Uteseksjonens HKH-rapport "Noen å hate" fra 2020 (Branem, 2020) hvor jentene som intervjues forteller om behov for tilhørighet i miljøer hvor også rus er en del av hverdagen. Ikke fordi de i utgangspunktet oppsøker det, men fordi dette var alternativet som var tilgjengelig. Tilgjengelig i den forstand at det var i slike miljøer de fant andre som seg, som hadde utfordringer i livet som gikk utover det vi kan kalle deres livstilfredshet (Branem, 2020). I disse miljøene var cannabis representert, men historiene fra jentene avslører også andre stoffer, også tidvis i store mengder.

2.5.4 Hva opplever jentene som hjelpsomt?

Denne delen vil ta for seg ulike inntrykk som er kommet frem i Uteseksjonen i Trondheim's HKH-rapport³ "Noen å hate". En rapport som i stor grad har hatt fokus på samme målgruppe med samme problematikk som i denne masteravhandlingen. Rapporten intervjuet flere av jentene som deltok i "Jentegruppa" nevnt innledningsvis. Jenter som både hadde vært, og på tidspunktet for intervjuene var, en del av et rus- og kriminalitetsmiljø. Intervjuene av jentene ble sett i sammenheng med intervjuer av ulike hjelpere fra ulike deler av det offentlige hjelpeapparatet, i et forsøk på å si noe om hvordan hjelp ble oppfattet av de to ulike gruppene. Rapporten er skrevet av undertegnede på bakgrunn av data innhentet av et HKH-team. Jeg har her fokusert på utvalgte deler av rapporten som bidrag inn i den kommende drøftingen av problemstillingen.

³ Hurtig kartlegging og handling (HKH) er en tilnærming som er basert på Verdens helseorganisasjons Rapid Assessment & Response (RAR), en metode for rask kartlegging av helseproblemer og identifisering av behov for tiltak. Den er bearbeidet og tilpasset til sosialfaglig arbeid i Norge av Kompetansesenter rus - vest Bergen (Bergenslinikkene, 2014). En HKH-prosess kan ta i bruk både kvalitative metoder som for eksempel observasjon, fokusgrupper og intervjuer, og mer kvantitative metoder som spørreundersøkelser. Ved hjelp av en metodetriangulering skal enhetene oppnå helhetlig forståelse, som gjør det mulig å utarbeide en handlingsplan

Tilgjengelighet ble av jentene beskrevet som noe av det de hadde opplevd som hjelp. Primært fordi det var godt å vite at de hadde noen å ta kontakt med når behovet var størst. At de visste de kunne komme i kontakt med noen de hadde tillit til. Dette forutsatte også at de kunne ta kontakt med noen de over tid hadde skapt en relasjon til. Dette fordi de da visste at de ville bli hørt og anerkjent uansett, i motsetning til potensielt å bli dømt for handlingene sine (Branem, 2020). Flere av jentene beskrev også verdien i "det lille ekstra". Det at noen svarte på telefonene selv om det var utenfor arbeidstiden eller det å være oppmerksomme på ting som viste at hjelperen brydde seg "på ekte", kunne gjøre hele forskjellen på om de ønsket å ta imot hjelp eller ikke. Eksempler på dette kunne være å sende en gratulasjonsmelding på bursdagen eller hjelpe dem med praktiske ting de ikke fikk til selv i hverdagen (Branem, 2020). Tilgjengelighet ble av flere jenter snakket om i kombinasjon med tålmodighet. Spesielt av de jentene som hadde kommet videre i livet og ut av de ulike miljøene som var skadelige for dem. De kunne se tilbake på det de anså som å hadde vært til hjelp og var glade for de menneskene som aldri ga opp. Uansett hvor forferdelig deres uttrykk ble oppfattet og hvor mye de forsøkte å avvise enkelte voksne, kom de samme voksne tilbake og forsøkte å holde kontakt. Det at disse voksne klarte å stå i ulike situasjoner over tid, gjorde til slutt at de samme menneskene også ble oppsøkt av ungdommen når de virkelig hadde behov for hjelp.

Kommunikasjon ble også av jentene beskrevet som noe som hadde vært til hjelp. Mer spesifikt handlet dette om at når de først tok kontakt med noen de stolte på kunne de åpent, uten å oppleve å bli dømt, snakke om hva de sto i og hva de var en del av (Branem, 2020). Det å kunne snakke fritt hadde for flere vært forløsende, og på sikt hadde dette ført til at det ble lettere å be om hjelp også fra andre.

3.0 Metode

Denne delen beskriver hvilke metodiske valg jeg har tatt for å besvare masterstudiets problemstilling. Dette inkluderer beskrivelser og refleksjoner i forbindelse med utarbeiding av intervjuguide, gjennomføring av pilotintervju og valg av informanter. Til slutt presenteres refleksjoner knyttet til analyse av datamaterialet, kvalitet i forskningen og forskerrollen.

3.1 Kvalitativ metode

Å forske kvalitativt handler om å forstå deltakernes perspektiv. En kvalitativ forsker retter derfor blikket mot menneskers handlinger i sin naturlige kontekst. Et slikt forskerblikk blir naturligvis farget av forskerens teoretiske ståsted, i tillegg til at forskerens egne opplevelser og erfaringer påvirker forskningsfokuset (Postholm, 2005). Kvalitativ forskning gjør at man ofte kommer tett på dem man forsker på, enten man intervjuer noen eller observerer dem. Noe som ofte fører til at man må justere eget prosjekt, handlinger eller ideer idet man først møter feltet (Tjora, 2017).

3.1.1 Ontologi, Epistemologi og Aksiologi

Jeg har for denne oppgaven valgt kvalitativ metode for å søke svar på problemstillingen "Hvordan opplever hjelpere å møte jenter i alderen 13-16 år?". Valget av denne metoden gjorde jeg på bakgrunn av at problemstillingen potensielt kan inneha mange ulike svar i form av verdier, holdninger og individuelle opplevelser, som jeg som student ikke alene ville hatt mulighet til å avdekke. Postholm (2005) fremmer i slike sammenhenger å ha et åpent sinn, eller å ha en "induktiv" tilnærming til prosessen. Ved å ha en induktiv tilnærming utarbeider jeg ingen variabler i forkant som skal forskes på, i motsetning til ved en deduktiv tilnærming. Jeg vil derimot utarbeide noen undersøkelsesspørsmål med den viten om at disse vil kunne endres underveis. Jeg velger en slik tilnærming fordi jeg ønsker å studere situasjonsbestemte betingelser. Og situasjonen er med på å forme studien (Postholm, 2005). Jeg er inneforstått med at min forskning aldri vil kunne være "verdifri" eller objektiv. Jeg er hele tiden med på å tolke betingelsene i ulike situasjoner ut i fra min egen referanseramme.

Når jeg ønsker å se nærmere på hvordan hjelpere møter en bestemt gruppe ungdommer, vil jeg være avhengig av, som Postholm (2005) beskriver, å lytte og å forstå opplevelser ulike mennesker har av samme situasjon, slik situasjonen er akkurat nå. Av de tre begrepene som sier noe om kvalitativ forskning og forskerens rolle i slike studier, Ontologi, Epistemologi og Aksiologi, ser jeg først på den ontologiske tilnærmingen. Ontologi i kvalitativ sammenheng dreier seg om å finne ut hva "virkeligheten er" gjennom å avdekke denne ved å bli kjent med de samme menneskene som konstruerer den. Denne konstruksjonen og forståelsen av virkeligheten er stadig i endring. Jeg som forsker ønsker derfor å se på hvordan denne virkeligheten (opplevelsen av å møte jenter i alderen 13-16) er i en spesifikk kontekst (i en tid hvor vi opplever økt bekymring). Altså situasjonen (virkeligheten) slik den er, akkurat nå (Postholm, 2005). Epistemologi dreier seg om hvordan kunnskap skapes eller oppnås, og kan her ses som forholdet mellom forsker og forskningsdeltaker. Hvor det opprettes et nært samarbeidsforhold mellom meg selv og de jeg intervjuer, og således hvordan

virkeligheten konstrueres mellom oss i vår samtale. Slik sett blir skillet mellom ontologi og epistemologi noe uklart. Jeg vil som eksempel intervju samarbeidspartnere for å undersøke hvordan de opplever å møte denne gruppen ungdommer. Samtidig har jeg selv forkunnskaper, erfaringer og kompetanse innen samme felt, og kanskje har jeg også arbeidet direkte med dem jeg intervjuer. Dette vil jeg utdype senere under kvalitet i forskningen og forskerrollen. Å finne ut hva "virkeligheten" er uten selv å påvirke den vil derfor være utfordrende i denne oppgaven med en slik tilnærming, og noe jeg må ta høyde for. Aksiologi betegner læren om verdier (Postholm, 2005). Å være bevisst på at mine verdier og holdninger i større eller mindre grad vil påvirke et kvalitativt forskningsresultat, og er en av forutsetningene for å sikre kvaliteten på studien. Å presentere egne meninger og perspektiver underveis vil synliggjøre for leseren hvordan jeg i forskerrollen har kunnet påvirke forskningsarbeidet (Postholm, 2005).

3.1.2 Semistrukturert intervju og intervjuguide

Det finnes flere tilnærminger innenfor den kvalitative tradisjonen. Jeg har valgt semistrukturert intervju, også kalt dybdeintervju, hvor intervjuet bare har en halvfast struktur (Tjora, 2017). Dette valget tok jeg fordi jeg hadde et mål om å forstå forskningsdeltakernes subjektive opplevelser av et fenomen. Jeg kunne som eksempel av den grunn ikke definerer klare svaralternativer, fordi jeg ikke ville være i stand til å vite hvilke alternativer som kunne dukke opp. Jeg ville slik sett være tjent med å stille meg mest mulig åpen i forhold til de svarene jeg fikk, med utgangspunkt i mine spørsmål, slik at disse kunne gi inspirasjon til nye spørsmål for å klargjøre eller fordype temaet. En slik tilnærming kan beskrives som intersubjektiv da det ville være både jeg og informanten som sammen konstruerte kunnskap om det som ble undersøkt (Postholm, 2005). Dialogen i samspillet ville kunne påvirke hvilke refleksjoner som kom frem og videre også sluttresultatet (Tjora, 2017). Jeg utarbeidet med dette utgangspunktet en intervjuguide hvor jeg la vekt på åpne og brede spørsmål som kunne legge til rette for utdyping og refleksjoner rundt temaet for masterstudien. Intervjuguiden ble utarbeidet fortløpende samtidig som jeg jobbet med teoridelen for denne oppgaven. Jeg hadde allerede før jeg startet arbeidet med selve intervjuguiden noen av spørsmålene klare. Disse var basert på min egen kunnskap om temaet. Noen av spørsmålene endret seg underveis med utgangspunkt i hva jeg fikk klarhet i ved å studere den varierte litteraturen, og hva jeg ut fra den samme litteraturen ble mer nysgjerrig på. Postholm (2005) poengterer at det å utforme og stille spørsmål som kan gi utdypende informasjon i løpet av et intervju, er vanskelig. Etter gjennomgang med min veileder endte jeg opp med noen utvalgte spørsmål som var utformet på en måte som la til rette for at forskningsdeltakeren kunne svare så utdypende, og så upåvirket, som mulig (Vedlegg 1). Og hvor spørsmålene også åpnet for oppfølgingsspørsmål underveis i intervjuet. Målet var at spørsmålene skulle legge mest mulig til rette for en fri, uformell samtale, som også er dybdeintervjuets ideal (Tjora, 2017). Selv om en intervjuguide kan stå litt i veien for en slik opplevelse da jeg som forsker gjerne forholder meg til denne guiden som utgangspunkt, vil dette kunne skape en atmosfære av seriøsitet for informanten (Tjora, 2017). Mitt mål som intervjuer ville derfor være å frigjøre meg fra intervjuguiden mer og mer, for på den måten å skape rom for den frie samtalen.

3.2 Pilotintervju

Jeg gjennomførte et pilotintervju med en kollega som de siste to årene har jobbet direkte med samme målgruppe som det forskes på i denne studien. Bakgrunnen for dette var å sikre at begreper og utforming av spørsmål ville gi mening hos forskningsdeltakere som jobbet på samme fagfelt. Samtidig valgte jeg en kollega jeg kjenner godt fordi jeg da følte meg trygg på at det ble gitt ærlige tilbakemeldinger på uklarheter eller forslag til endringer.

Vi gjennomførte pilotintervjuet på et samtalerom på vår felles arbeidsplass. Dette la til rette for at informanten kunne føle seg komfortabel og avslappet. Og da undersøkelsen var knyttet til informantens arbeid var det også naturlig å gjennomføre intervjuet i eget arbeidsmiljø (Tjora, 2017). Det ble hovedsakelig åpnet for spørsmål og tilbakemeldinger i etterkant. Likevel dukket det opp uklarheter underveis som gjorde meg oppmerksom på måten spørsmålene ble oppfattet, og som jeg kunne justere med det samme. I etterkant gjorde jeg nødvendige endringene i intervjuguiden slik at spørsmålene og hensikten med dem ville fremstå så tydelig som mulig for fremtidige informanter.

3.3 Valg av informanter

Da min problemstilling for denne studien var opptatt av hjelperes opplevelse av et spesifikt fenomen ble det nødvendig å gjøre et strategisk utvalg. Personene som skulle intervjues måtte jeg sørge for at møtte hovedkriteriene for utvalg i kvalitative intervjustudier, nemlig at de ville kunne uttale seg på en reflektert måte om det aktuelle temaet (Tjora, 2017). Problemstillingen *"Hvordan opplever hjelpere å møte jenter i alderen 13-16 år?"* presenterte to naturlige kriterier for hvem jeg kunne intervju. De måtte ha en rolle hvor de var å anse som hjelpere overfor målgruppen studien fokuserte på, og de måtte ha noen tanker om hvordan de opplever disse møtene. Utover dette stilte jeg ingen krav til for eksempel spesifikk utdanning eller ansettelsesforhold.

Tidlig i arbeidet med studien vurderte jeg representanter fra politi og konfliktråd som aktuelle forskningsdeltakere, da disse også kommer i kontakt med den aktuelle målgruppen. Etter å ha arbeidet med teorien ble jeg likevel usikker og etter drøfting med min veileder valgte jeg å fokusere på forskningsdeltakere som sto nærmere det miljøterapeutiske fagfeltet. Begrunnelsen for dette er at selv om også politi og konfliktrådet kan anses som hjelpere overfor den samme målgruppen, vil disse etter min forståelse likevel ha andre rammer å arbeide innenfor. Da mitt teoretiske utgangspunkt for denne studien fokuserer på mennesker i relasjon med utgangspunkt i hjelpetjenester hvor rådgivning, veiledning og terapeutiske arbeid står enda mer sentralt, ville det også være mer naturlig å intervju mennesker som oftest befinner seg i slike settinger med målgruppen. På bakgrunn av dette ble heller ikke andre voksne som lærere eller foreldre/foresatte vurdert som informanter, til tross for at disse også har hjelpende funksjon på sine måter.

Med slike vurderinger til grunn resulterte dette i et utvalg på 3 informanter fra tre ulike hjelpetjenester i Trondheim kommune. Dette var tjenester jeg i forkant visste at jobbet tett på den aktuelle målgruppen. I tilfeller hvor jeg ikke allerede hadde vurdert konkrete personer til intervju ba jeg om hjelp fra tjenestens leder til å vurdere hvem som kunne

være aktuell for et slikt intervju. Disse mottok så en invitasjon som forklarte målet med studien og hva jeg ønsket at de skulle bidra med.

3.4 Gjennomføring av intervju

Informantene ble tilbudt å gjennomføre intervjuene på deres arbeidsplass. Både som resultat av at tilbakemeldingene på pilotintervjuet viste at dette var positivt for informanten, og fordi jeg ville gjøre det enklest mulig for informantene å takke ja til å stille opp. Alle tre takket jeg til dette tilbudet, og intervjuene ble gjennomført på møterom på tre ulike arbeidsplasser.

Den første informant ble informert om at det i utgangspunktet ble satt av en time til intervjuet. Dette intervjuet overgikk denne timen, noe informanten hadde mulighet til og som også var noe informanten ønsket slik at vi kunne bruke god tid i samtalen. Dette førte til at jeg forlenget intervjuet til halvannen time i forkant av å invitere neste informant. De to siste informantene hadde også mulighet til å sette av halvannen time. Slik sikret jeg at tiden ikke skulle bli et hinder for å få informasjonen jeg trengte.

Det ble brukt opptaker under hele intervjuet, noe som i kombinasjon med notater underveis gjorde det mulig å produsere detaljerte transkripsjoner i ettertid.

Informantene ble alle informert om opptak, transkribering, personvern og muligheten for når som helst å trekke seg, i tråd med infoskrivet de mottok i forkant av intervjuet.

3.5 Analyse

Selv om det er et mål at forskeren skal møte analyseprosessen med et åpent sinn, vil personlige erfaringer farge denne prosessen (Postholm, 2005). Det at jeg arbeider i samme felt som jeg ønsker å studere har gjort at jeg har måttet være spesielt oppmerksom på dette. Samtidig som jeg har hatt som mål å skape ny kunnskap om et tema, er det et tema jeg personlig har kunnskap om. Det har slik sett vært ønskelig å benytte en, av flere mulige, retninger man kan velge i en analyseprosess som har en klar fremgangsmåte hvor jeg med utgangspunkt i den innsamlede dataen kan oppdage ny kunnskap, samtidig som min egen kunnskap påvirker denne prosessen i minst mulig grad.

Jeg har valgt å bruke stegvis-deduktiv induktiv metode for min analyse. En metode utarbeidet av den norske sosiologen og NTNU-professoren Aksel Tjora. SDI- modellen består av seks steg: generering av empiriske data, bearbeiding av rådata, koding med empirinære koder, gruppering av koder, utvikling av konsepter og teoriutvikling. Analysen foregår videre over fire trinn: Koding med empirinære koder, kategorier/kodegruppering og underkategorier/hovedtemaer, utvikling av konsept og teoriutvikling (Tjora, 2017).

Koding av empirinære koder

Koding er det første trinnet i analysen og er viktig for SDI-metodens vekt på induksjon (Tjora, 2017). Kodene ble utviklet basert på den innsamlede dataen, såkalt empirinær koding. Jeg valgte å kode materialet manuelt, og startet med å lese gjennom

transkripsjonene gjort av intervjuene. Det var behov for å lese disse flere ganger og jeg benyttet meg markeringstusjer og notater for å kode datamaterialet.

Kategorier/kodegruppering og underkategorier/hovedtemaer

Kodegrupperingen består av å samle kodene fra forrige trinn. Målet er å samle koder som har tematisk sammenheng, samt å skille ut koder som er irrelevante, i en restgruppe (Tjora, 2017). Jeg endte opp med 3 hovedgrupper og ingen restgrupper. Disse gruppen fikk navnene: "Tilgjengelighet", "Kommunikasjon og relasjon" og "Personlig kompetanse". Opprinnelig hadde jeg så mange som 11 grupper, men disse ble redusert/samlet etterhvert som jeg gikk igjennom kodene og transkripsjonene flere ganger. Målet var å sitte igjen med 3-5 relevante grupper, som også er Tjoras tommelfingerregel for denne typen studie (Tjora, 2017). Dette førte også til at jeg ga de ulike gruppene undergrupper, eller underoverskrifter, der det var relevant/nødvendig. Disse gruppene dannet videre grunnlag for utvikling av konsepter.

Utvikling av konsept

Trinn tre handler om å analysere dataene som er samlet i lys av den utvalgte teorien. Målet er å utvikle et eller flere konsepter basert på innsamlet data, som nå er gruppert, og som videre kan danne grunnlag for teoriutvikling. Analysens siste trinn. Trinn tre handler om å utvikle konsepter i form av modeller, begreper, metaforer eller lovmessigheter som ikke er direkte knyttet til studiens empiri, men som har relevans utover dette (Tjora, 2017). Jeg vil under dette siste trinnet drøfte mine funn i sammenheng med teori og tidligere forskning som ble presentert i del 2, og resultatet av denne prosessen presenteres i studiens drøftingsdel. Teoriutvikling, slik Tjora beskriver det, tolker jeg til å falle utenfor denne studiens rammer.

3.6 Kvalitet i forskningen

I denne delen vil jeg se nærmere på forskningens kvalitet gjennom først å vise til refleksjoner gjort i forbindelse med min rolle som forsker, deretter vise til hvilke lover og retningslinjer jeg har forholdt meg til, og til sist si noe om validitet, reliabilitet og generalisering.

3.6.1 Min rolle som forsker

Det er ikke et krav at en kvalitativ studie skal være så objektiv som mulig i følge Postholm (2005). Men det vil være helt nødvendig at den som gjennomfører studien er bevisst egne forforståelser og subjektive meninger. Som tidligere nevnt arbeider jeg selv innenfor det feltet jeg gjennomfører en studie på. Slik sett vil jeg automatisk generere en egen forståelse for temaet, og dersom jeg er det ubevisst, automatisk tenke at jeg forstår hva informantene mener med ulike ting de forteller. I dette tilfellet er både informant og forsker del av like kulturer med like tradisjoner. Oftest ville kanskje informant og forsker tilhøre ulike kulturer hvor de gjennom intervju og analyse sammen skaper en forståelse av ulike fenomener. Noe som også resulterer i en sosial konstruksjon av virkeligheten, at vi skaper vår oppfatning av virkeligheten sammen (Postholm, 2005). Utfordringen er muligens større i dette tilfellet når jeg overfor leseren skal forklare fenomener jeg kan anta at jeg opplever likt med informantene, da jeg jobber innenfor samme felt. At jeg opplever ting likt med informantene er det i

utgangspunktet ikke noe galt med. Men jeg må muligens i enda større grad passe på at jeg undersøker om dette faktisk er tilfelle når jeg intervjuer informanter om det som er vårt felles daglige virke. Jeg bør unngå å ta for gitt at jeg forstår hva informanten mener om ulike tema. Mye kan potensielt da gå tapt av informasjon fordi jeg påvirkes i for stor grad av egne erfaringer eller opplevelser i møte med målgruppen. Først og fremst under intervjuene, men også når jeg analyserer dataene. Målet er å skape en sosial konstruksjon av virkeligheten, og det vil kunne virke negativt på resultatet dersom jeg antar at informant og forsker snakker om det samme, i motsetning til å sikre dette.

Semistrukturert intervju opplever jeg passet godt for oppgavens formål. Å stille brede og åpne spørsmål med muligheten for å dykke ned i svarene og utforske flere sider av samme sak har vært interessant og nyttig for å sikre at egne opplevelser ikke har fått for stor plass. Her har ulike oppmerksomhet- og påvirkningsferdigheter ervervet gjennom rådgivningsstudiet vært veldig nyttig (Kvalsund, 2006). Kontinuerlig trening under studiene og gjennom arbeidspraksis i å stille utdypende spørsmål, parafasere og muntlig sikre at jeg og informanten snakket om det samme har sikret så riktig informasjon som mulig. Jeg har dog ikke vært upåvirket, og i enkelte tilfeller har nok også oppfølgingsspørsmålene båret preg av egen forforståelse. Men den generelle retningen har informantene styrt. Som eksempel i spørsmål som har omhandlet suksessfaktorer har det vært informantenes opplevelser det er tatt tak i, og de konkrete svarene har ofte vært noe ulike fra person til person. Selv om betydningen totalt sett har pekt i en eller annen felles retning. Det har vært en trygghet i det å erfare at dette var tilfelle, at selv til tross for egen forforståelse har mange svar både overrasket og tilført ny kunnskap. Postholm (2005) sier at et semistrukturert intervju skal innebære at forskeren tar tak i det som dukker opp i intervjuet. Slik sett har jeg opplevd at egne erfaringer og kunnskap primært har vært supplerende og til hjelp i å avgjøre hvor jeg har lagt fokus videre i de ulike intervjuene.

3.6.2 Lover og etiske retningslinjer

I tråd med meldeplikt fra personopplysningsloven §31 (Personopplysningsloven, 2001) rapporterte jeg studien til Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste, NSD, for godkjenning. I søknaden (Vedlegg 2) la jeg ved informasjonsskrivet (Vedlegg 3) som informantene fikk utdelt i forkant av intervjuene, i tillegg til intervjuguiden (Vedlegg 1) samt en prosjektbeskrivelse. Personopplysningsloven §1 stiller krav om at de som behandler personopplysninger skal ivareta personlig integritet og sikre privatlivets fred (Personopplysningsloven, 2001). Alle informanter i denne studien er anonymisert.

I tillegg til juridiske lover og forskrifter skal en masterstudie følge forskningsetiske retningslinjer (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2016). Selv om skillet mellom jussen og etikken ofte kan være uklart, er de grunnleggende forskjellige. Begge er normative, men etikkens normer er formulert som retningslinjer heller enn påbud og forbud (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2016).

Retningslinjene er forankret i følgende forskningsetiske normer hentet fra De nasjonale forskningsetiske komiteene (2016):

1. normer for god vitenskapelig praksis, knyttet til forskningens søken etter sikker, dekkende og relevant kunnskap (akademisk frihet, åpenhet, etterprøvbarehet etc.)

2. normer som regulerer forskersamfunnet (redelighet, etterrettelighet, habilitet, kritikk etc.)
3. forskningens forpliktelse overfor dem som deltar i forskningen (respekt, menneskeverd, konfidensialitet, fritt og informert samtykke etc.)
4. forskningens relasjon til resten av samfunnet (uavhengighet, interessekonflikter, samfunnsansvar, forskningsformidling etc.)

I en kvalitativ studie vil det oppstå et nært forhold mellom forsker og forskningsdeltaker. Likevel må forskningsdeltakerens verdier og interesser ha førsteprioritet (Postholm, 2005). At jeg bestemmer meg for å innta en rolle som forsker og la forskningsdeltakeren fritt og upåvirket fortelle om sine subjektive erfaringer, er som eksempel en måte å handle bevisst i et slikt forhold hvor etiske betraktninger er av betydning.

3.6.3 Validitet, reliabilitet og generalisering

Validitet handler om metode og om en metode egner seg godt til et bestemt formål. Er det med andre ord valgt riktig metode for å undersøke det man vil ha svar på? Validiteten blir slik sett en slags kontroll av kvaliteten på studien og forskningsprosessen. Spørsmål man kan stille til validiteten er om studien er utarbeidet på en grundig og solid måte, og om funnene speiler det man ønsket å finne ut av gjennom metodevalget (Tjora, 2017). Jeg har i denne studien gjennomgående forsøkt å beskrive hva jeg har gjort og hvordan jeg har reflektert underveis for slik å synliggjøre de ulike prosessene som har ledet til mine konklusjoner, vurderinger og nye refleksjoner. Jeg har presentert dataene som er samlet inn og hvordan de er bearbeidet. Jeg har reflektert rundt min rolle som forsker, og hvordan min kjennskap til det jeg forsker på kan ha påvirket resultatene.

Reliabilitet handler om troverdigheten i funnene i en studie. Altså om det vil være sannsynlig at andre som hadde forsket på et lignende tema også ville hatt relativt like funn. I en studie som min hvor jeg har valgt kvalitativ metode og hvor jeg som forsker vil være nødt til å fortolke de dataene jeg får fra mine informanter, vil det være umulig å reproducere helt like resultater, samtidig som det også er umulig å være helt nøytral. Jeg vil med andre ord påvirke resultatene. En måte å imøtegå dette på er å være åpen på egen rolle, egne tanker, meninger og personlig engasjement, for slik å gi leseren mulighet til større kritisk vurdering av resultatene (Tjora, 2017). Kvalitativ forskning tar i tillegg ofte for seg temaer som endrer seg over tid, slik jeg gjør i min. En slik forutsetning alene vil også gjøre det umulig å reproducere like resultater. Samtidig blir det i denne sammenheng viktig å understreke at kunnskapen som produseres i slik forskning i motsatt fall ikke betyr at den kan kalles usann. Kunnskapen skapes av selve samspillet som oppstår i møtet mellom intervjuer og informant, og troverdigheten i funnene slik sett sikres gjennom forskerens forskningskvalitet (Kvale & Brinkmann, 2009; Postholm, 2005).

Generalisering stiller spørsmål om funnene er gyldige på vegne av eksempelvis et fagfelt, et miljø eller en folkegruppe. Med andre ord om funnene kan konkludere på vegne av andre i en tilsvarende situasjon som den som studeres. Postholm (2005) kaller dette *naturalistisk generalisering* og relaterer det til studiens *overførbarhet*. Som oftest vil kvalitative undersøkelser ha et begrenset antall informanter. I tillegg gir informantene sin subjektive opplevelse av et fenomen. Dette gjør det som utgangspunkt utfordrende å generalisere. Også her vil en mulig løsning være å redegjøre tilstrekkelig detaljert slik at

leseren er i stand til å kritisk vurdere resultatene (Tjora, 2017). Denne studien kan sannsynligvis ha en overføringsverdi til andre hjelpere. Til tross for at den har et begrenset utvalg kan man anta at flere som arbeider med ungdommer generelt kan kjenne seg igjen i mye av det informantene peker på. Problematikken i møte med samarbeidende parter vil sannsynligvis også være relevant for andre enn de som nevnes. Mellommenneskelige relasjoner er som eksempel universalt, og selv om dette er skrevet om i tilknytning til denne studien strekker budskapet om dialog og samhandling seg ut over nevnte målgruppe og utover nevnte fagfelt.

4.0 Presentasjon av data

I denne delen av oppgaven presenteres aktuelle funn fra materialet som ble innhentet gjennom å intervju tre ulike informanter. Målet med intervjuene var å belyse problemstillingen "Hvordan opplever hjelpere å møte jenter i alderen 13-16 år?" gjennom at informantene svarte på ulike spørsmål som direkte og indirekte handlet om nettopp denne. Gjennom analyseprosessen utmerket de tre følgende hovedtemaene seg: Tilgjengelighet, Kommunikasjon og relasjon og Styrken i å være ulik. De to første kategoriene fikk også underkategorier. Temaene vil bli presentert gjennom illustrerende sitater og utgreiinger på bakgrunn av transkriberingene og analyseprosessen. Informantene er anonymisert av hensyn til deres identitet.

4.1 Tilgjengelighet

Tilgjengelighet var noe informantene både så på som grunnleggende for å kunne gjøre et godt arbeid og som utfordrende da dette kunne ha ulik betydning opp i mot den aktuelle målgruppen og opp i mot samarbeidspartnere.

4.1.1 Å være tilgjengelig for jentene

Å være tilgjengelig kan være i form av å være fysisk tilgjengelig for noen, å svare på telefonen når den ringer eller å koble seg på emosjonelt. Disse tingene ble beskrevet som naturlig og grunnleggende for alle informantene i deres type arbeid. Selv om de til tider kunne møte utfordringer med å være nok tilgjengelig på disse måtene grunnet rammene de arbeidet innenfor. Det var en generell oppfatning av at det å være tilgjengelig fysisk, over telefon eller emosjonelt var nødvendig og et minimum i arbeidet med målgruppen.

Det informantene derimot snakket mer om når det gjaldt tilgjengelighet var på hvilken måte dette kunne hjelpe jenter når krisen oppstår, altså det å være tilgjengelig over tid og bygge relasjoner, og viktigheten av å benytte muligheten når kriser inntreffer. Et eksempel på dette er når Ella beskriver det å være tålmodig i arbeidet med jentene. Det å gjøre seg tilgjengelig over tid og ha nok is i magen til å stole på at det langsomme arbeidet til slutt vil bære frukter:

Sakte arbeid som jeg kaller det. Tålmodighet, tålmodighet, tålmodighet, tålmodighet, tålmodighet.

Eller når Mona beskriver hva hun mener med at tilgjengelighet er en suksessfaktor i arbeidet:

Tilgjengelighet i den grad at den dagen de står i en utfordring der de trenger noen voksne å snakke med, dersom du da er tilgjengelig så de har et telefonnummer eller et sted og et tidspunkt der de vet de kan finne deg, slik at du er tilgjengelig på deres premisser. Det anser jeg for å være en suksessfaktor.

Denne uttalelsen kom i sammenheng med Monas beskrivelse av at det å komme i posisjon til en ungdom for å kunne yte hjelp handlet om å være tilgjengelig på en måte som gjør at jentene blir nysgjerrige på deg. Hennes erfaring har i motsatt fall, hvor

hjelperne ble for nysgjerrige på dem, vært at det ofte skaper mistenksomhet og førte til at jentene trakk seg vekk fra de som ønsket å hjelpe.

Å være tilgjengelig overfor jentene handlet altså fra informantenes side mer om det å over tid skape en relasjon og en tillit slik at jentene visste at noen var der for dem når de hadde behov. Heller enn å presse hjelpen på dem og i verste fall spolere muligheten til å kunne hjelpe når de trengte det som mest. Tilgjengelighet handlet slik sett mindre om konkrete klokkeslett. Det var heller ikke et spørsmål om tilgjengelighet var viktig eller ikke. For informantene handlet begrepet tilgjengelighet mer om hva dette kunne føre til over tid. Som hjelper er det *en del av jobben* å gjøre seg mest mulig tilgjengelig innenfor de rammene man jobber. Men å være *tilgjengelig* for informantene handlet altså i større grad om et tidsperspektiv. Om du som hjelper ikke alltid klarer å svare på telefonen hver gang en ungdom ringer er det mindre viktig enn om du klarer å være der de gangene det virkelig er kritisk. Som Ella sier:

når de ringer klokken 0130 så kan jeg faktisk finne på ta den. Jeg har også en erfaring med at dersom de ringer på slike tider av døgnet så er det faktisk fordi de har et behov. Det er få som ringer med tull. Da er det viktig. De vet at vi også har et liv utenom.

4.1.2 Å være tilgjengelige for samarbeidspartnere

I møte med samarbeidspartnere ble derimot tilgjengelighet i større grad beskrevet som mer akutt og som en utfordring i de tilfellene der flere arbeidet med samme målgruppe. Informantene beskrev tilgjengelighet som en potensiell nøkkel i det å bygge relasjoner på tvers av hjelpeapparatene. Dette ble ansett for å være viktig da relasjoner mellom ulike hjelperne ofte førte til bedre informasjonsflyt. Relasjoner og informasjonsflyt førte til en større forståelse for hverandres arbeid og arbeidsmetoder. Noe som igjen kunne føre til en større tillit til at ulike deler av apparatet gjør en god og koordinert jobb i samme retning. Mona beskriver hvordan ulike instanser har ulike mandat og ulik forståelse av hva som må prioriteres:

Ser jo at ulike tjenester har ulike mandat og ønsker. Vi kan oppleve at en bestilling er at vi skal inn for å sikre at en ungdom "oppfører seg", og at eksempelvis BFT kan være mest opptatt av at det ikke skal skje gale ting. Der vi kan ha mer fokus på at det er et større bilde her, vi må tenke på posisjon opp i mot ungdommen, vi skal tenke på hvor vi er om to år fra nå. En krise underveis kan være en gavepakke for å komme i posisjon. Vi kan også ha politi som ønsker seg minst mulig kaos i byen og ønsker ikke å se jentene ruset på gata og stiller krav til oss om at vi skal bidra med akkurat det. Kopt ned handler det kanskje om forskjellen på kortsiktig og langsiktige ambisjoner. Brannslukking det ønsker jo alle på en måte, men for oss er det ikke det som står øverst på lista.

Mona forteller videre om at det er kommunikasjonen mellom de ulike instansene som i mange tilfeller skaper mistillit mellom ulike aktører til hvordan de utøver sin del av jobben. Samtidig som at kommunikasjonene ofte stopper opp fordi man er utilgjengelig for hverandre. Mye av dette handler om arbeidsmengde og de rammene man som hjelper arbeider innenfor. Ofte er det ikke rom for å være i tett nok dialog rundt hva man tenker er godt arbeid i møte med disse jentene, da gjør hver enkelt som man selv tenker er best uten at dette nødvendigvis henger sammen. Ella beskriver hva hun mener er viktig med tanke på tilgjengelighet:

Mest mulig friksjonsløs kommunikasjon. Det å ha muligheten til å sende en mail eller plukke opp telefonen å ringe og få dialogen i gang raskt. Raskt og åpent. At det er klarert med taushetsplikt så man slipper å gå disse omveiene i forhold til hva man kan si når man føler at det brenner. Det er en suksessfaktor at alt går knirkefritt. Du får tak i den du skal med en gang, du får gitt infoen din akkurat slik det er, og at alle har en form for felles visjon for hvor man skal. Rollene og mandatene kan være veldig ulike, men så lenge målene er like er vi på rett sted.

4.2 Kommunikasjon og relasjon

Kommunikasjon og relasjon, på samme måte som tilgjengelighet, skulle vise seg å ha ulik betydning i møte med samarbeidspartnere og i møte med den aktuelle målgruppen. Informantene snakket om hvordan det å stå i en tett relasjon til jenter som hadde det vanskelig kunne prege en selv og måten man klarte, eller ikke klarte, å gjøre jobben sin. Samtidig som at relasjoner med samarbeidspartnere kunne være avgjørende for om man fikk gjort en god jobb. De snakket om hvordan relasjoner til sistnevnte var det som ofte bidro til den hverdagslige kommunikasjonen og styrket samarbeidet der ulike parter jobbet med de samme sakene.

4.2.1 Kommunikasjon og relasjon til samarbeidspartnere

Frida snakker om det å møte samarbeidspartnere som har ulike måter å tenke på rundt ungdomsarbeid:

Jeg tror at grunnen til at samarbeid blir vanskelig er at man ikke klarer å lytte til eller forstå hvor den andre kommer fra. Når de ikke klarer å være åpne for at man har forskjellige.. Hvordan skal jeg sette ord på dette da.. Det blir domenekræsj på en måte. At man ikke klarer å ta innover seg at man har ulike.. Nei dæven det der var vanskelig.. Men altså du kan sitte i et møte og bare kjenne at man snakker forbi hverandre fullstendig. Uansett hvor hardt man prøver å tematisere at vi ikke greier å være åpen til hverandres innspill. Det blir bare sånn kræsj. Det blir kamp om definisjonsmakt. Det blir kamp om hvem som har forstått denne ungdommen riktig eller.. Ja.. Slike ting kommer i veien, tror jeg.

Mona forteller om hvordan det kan oppleves å ikke ha forståelse for hverandres arbeidsmåter og hvordan dette kan skape konflikt heller enn samarbeid:

Det jeg tenker er et godt bilde på dette er når man sitter i møte med politiet og gjerne flere samarbeidspartnere, kanskje skole er der, da merker man litt forskjell på hvordan man tenker på problemet, om man skal kalle det det. Politiet de er opptatte av at dette må få en stopp, at det er hærverk på skolene, de truer voksne, og det må stoppes nå. Måten å gjøre det på er å spre dem for alle vinder. De må sendes bort. Politiet er nok av og til litt rystet over barnevernet, "dere må jo gjøre noe" ikke sant, også sitter barnevernet med sitt perspektiv og tenker at løsningen er ikke nødvendigvis å sende bort disse ungdommene, også til syvende og sist ender man med mange ulike system som ikke jobber i samme retning. Hvem er det som har styring på prosjektet? Det blir veldig uklart for min del.

Den samlede opplevelsen fra informantene er at samarbeid er utfordrende fordi ulike instanser tenker så ulikt på hva som er best for jentene. Det kan også virke som det ikke er jentenes beste som alltid kommer først, men også hensynet til flertallet og miljø. Det kommer frem at det savnes en felles retning eller i det minste en plan som alle må forholde seg til slik at hjelpere ikke kludrer det til for hverandre. Et slikt utgangspunkt fordrer en felles forståelse av hva som må gjøres, for hver enkelt involvert, en forståelse som starter med at de ulike kommuniserer, og videre at noen holder tråden i saken. Mona fortsetter:

Det er jo ikke et hierarki i systemet her, ganske flat struktur der du har skole, barnevern, politi, foreldre, men ingen av dem er den styrende enheten som legger opp en plan. Vi sitter liksom litt på samme linje og har like mye definisjonsmakt og da blir det den som tar styringa som er den som prater høyest på møtet. Så kanskje vi skal ha litt mer strukturell pyramideløsning, at det er noen som faktisk tar avgjørelser som gjelder for både skole, politi og barnevern. Det kunne hjulpet oss å trekke i samme retning.

Når informantene trekker frem det positive i møte med samarbeidende parter fremheves relasjoner som suksessfaktorer. Tidligere kollegaer som nå arbeider på ulike steder i ulike roller, eller noen man har samarbeidet med på en god måte tidligere, avgjorde ofte hvor godt man lyttet til hverandre eller klarte å bli enige om hvordan man jobber fremover. Dette handlet ofte om tillit til at den andre tok gode avgjørelser eller var dyktig i jobben sin.

4.2.2 Relasjonsbiten er superviktig

Det å skape en relasjon til jenter i målgruppen ble beskrevet som alt fra spennende og givende, til utfordrende og slitsomt av informantene. Det å gi og å bruke mye av seg selv i dette arbeidet kunne ofte være forskjellen på om man lykkes eller ikke. Men dette kom også til en pris da man gjerne kunne bli følelsesmessig engasjert, og at dette dermed kunne ta mye plass også utover arbeidstid. Frida forteller:

Relasjonsbiten er superviktig. Og jeg kan ikke gå.. for å gå inn i en relasjon må jeg jo bruke meg. Ellers blir det jo ikke ekte. Da skaper du jo noe slik at du blir tilknyttet noen. Emosjonelt på en måte. Begynner å bry meg. Blir glad i. Har lyst til at det skal gå bra med dem. Og tar med meg tankene om dem hjem. Det gjør jeg jo. Kjenner bare når jeg snakker om det så får jeg litt sånn forhøyet puls og blir litt sånn aktivert. Fordi at det er ja.. jeg merker at jeg har en jobb hvor jeg investerer mye emosjonelt inn i å få en god relasjon til andre mennesker. ja...

Ella på sin side beskriver det å skape relasjoner til jenter i målgruppen på følgende måte:

Kanskje noe av det vanskeligste jeg gjør i jobben min. Gi meg en 16-17 år gammel gutt som kødder det skikkelig til med rus og krim og vold, det tar jeg på strak arm. Jenter utfordrer meg på en helt annen måte. Særlig når de er unge. Det handler litt om kjønn. Jeg er dame selv og vet hvor sårbare de kan være i disse miljøene som jente. Og hvor mye skade det kan gjøre, så jeg får nok litt ekstra omsorg for dem. Det kan selvfølgelig problematiseres, men om jeg ikke sier at det er en faktor inn i det jeg synes er vanskelig, tror jeg at jeg lyver.

Ella fortsetter å beskrive det å være kvinne selv inn i møte med jenter som utfordrende fordi det vekker feministen i henne. Hun vil hjelpe jentene med å stå opp for seg selv, ikke la seg utnytte og sette grenser for seg selv. Hun forteller at det nok er en kombinasjon av fagkunnskap, uformell kunnskap og det at hun har ungdommer selv som vekker "noe ekstra" i henne uten at det nødvendigvis er bevisst.

4.3 Styrken i å være ulik

Det siste temaet som gikk igjen hos alle informantene var hvordan de så på det å spille på sin egen personlighet i jobben. De snakket om hvordan det å bruke egne erfaringer og å være seg selv ikke bare var en naturlig del av jobben, men også noe som ble ansett som en styrke i det relasjonelle arbeidet. De ulike informantene beskrev seg selv på ulike måter og beskrev alle sin måte å bruke seg selv inn i relasjonen som sin styrke. Den formelle kompetansen dannet som oftest et grunnlag, og det var ofte det man brakte inn av seg selv som gjorde forskjellen.

Informantene er alle enige i at det man bringer inn i arbeidet med ungdom av seg selv er en styrke i arbeidet. Det er naturligvis ikke alt av egne erfaringer som er relevant eller klokt å ukritisk bringe inn i en relasjon. Men dersom man er bevisst rundt hvordan man bruker seg selv anses det for å være et tillegg og ofte en nødvendighet for å etablere kontakt og et grunnlag for videre arbeid. Monas erfaringer i møte med jenter handler i stor grad om nettopp dette:

Jeg opplever at jeg har en litt utradisjonell tilnærming og har livserfaringer som ganske mange terapeuter ikke har. Det i seg selv er ikke noe automatikk i at det skal spille inn, men jeg bruker det bevisst. Språkbruk er et gulleksempel. Det å adressere tematikk med de begrepene ungdommene bruker selv. Spesielt i forhold til rus. Ofte kan man virke mer troverdig overfor ungdommene når du bruker et språk og en avslappet fremtoning når de snakker om slik tematikk. "Hun vet hva hun snakker om" og det er ikke ting jeg har lært på høyskolen.

Jeg liker det jeg gjør. Jeg liker fart og spenning. Jeg liker å gå ut av boksen og jeg er ikke redd for å gi av meg selv. Det de ser er det de får. Personligheten min er direkte og ærlig og ungdommene vi møter har ikke nødvendigvis opplevd så mye av det, så det responderer de godt på (Ella).

Jeg kan være ærlig på at man har noen erfaringer selv uten at det skal være viktig eller ta plass eller noen ting som helst, bare for å signalisere at, for ofte møter man jo noen som sier "Du vet jo ikke hva jeg snakker om" eller den typiske der, også kan det hende at jeg har noen erfaringer selv og det sier ikke at jeg vet noe om hvordan de har det, men jeg kan kjenne igjen noe i det de forteller for eksempel (Frida)

Frida forteller videre om hvorfor hun synes det er fint at alle er så ulike som resultat av at man bringer inn så mye av sin personlighet i arbeidet

Grunnen til at jeg synes det er fint er fordi at vi møter så utrolig mye mangfoldige mennesker. Om vi skulle vært en gjeng med roboter som var helt like her, så tror jeg det hadde blitt litt vanskelig å på en måte finne.. Det er jo noe med å prøve å få til en match. Jeg tror det er viktig med mangfoldighet rett og slett. Og jeg

synes jo selv at det er en av de tingene som gjør det fint å jobbe i et slikt stort kollegie.

Frida snakker om at det er nyttig å ha egne erfaringer som gjør henne i stand til å relatere til jenter som har det vanskelig. Også selv om hun ikke nødvendigvis har opplevd nøyaktig de samme tingene som jentene, så gir hennes egen erfaringer henne evnen til å sette seg inn i at noe er utfordrende og hvordan det å stå i ulike utfordringer kan påvirke en.

På spørsmål om "hva en hjelper er" eller hvordan informantene "ser på seg selv som hjelper" kommer det frem at også gjennom å definere hvordan man hjelper andre er vi ulike. Ikke fordi informantene har ulike oppfatninger av at det å hjelpe handler om å gjøre noe bedre for andre. Men fordi det er utfordrende å si konkret hvordan man er til hjelp, fordi dette avhenger av de individuelle utfordringene man som hjelper står ovenfor. Mona begynner:

Da har jeg behov for å reflektere litt før jeg kommer med et konkret svar merker jeg. Kassadama på butikken er jo en hjelper, naboen din er jo en hjelper når det gjelder det å ha et nabolag, læreren din er en hjelper, foreldre, men vår rolle er jo at vi er de som samfunnet har satt til å hjelpe. Det er ikke naboskap eller en kunderelasjon det handler om. Så ligger det jo litt i ordets natur at vårt mandat er å gjøre ting bedre. Det kan jo gå i mange ulike retninger. Om det handler om å hjelpe med økonomi slik at de kan kjøpe seg middag, eller om det er å gå dypt inn i personlige utfordringer. Jeg føler kanskje at jeg gjør jobben min når jeg ser at mitt bidrag gjør livet bedre. Det er kanskje lakmustesten på å være en hjelper. At du faktisk bidrar positivt. Jeg kjenner det blir et veldig vidt begrep. Å hjelpe positivt kan jo favne så mye. Men sånn er det litt i jobben også. De er individer de vi jobber med. De har vidt forskjellige utfordringer og ønsker for hva de vil skal endre seg. For å gjøre jobben godt må vi klare å strekke oss å fylle ulike områder positivt hvor de ønsker seg endring.

Jeg lurer på om jeg må tenke litt på hva slags tilbakemeldinger jeg har fått fra disse ungdommene som jeg har hatt kontakt med. Tror egentlig at det handler om denne lyttingen eller liksom.. å være nysgjerrig og interessert i den andre og hva de har på hjertet, hva de har lyst til å fortelle og at jeg spør inn til det som de har lyst til å snakke om. Slik at de på en måte får satt ord på eller språkliggjort mange av de erfaringene eller opplevelsene de har (Frida)

De tilbakemeldingene jeg får er at de møter en voksenperson de faktisk stoler på. De tror på meg og på at jeg bryr meg "på ekte", som de sier. Det handler om at jeg er tilgjengelig når de trenger meg. Det er til hjelp (Ella)

Det å være ulik som hjelper viser seg altså å være både naturlig og en styrke, i følge informantene. Å definere hva som gjør at man er til hjelp vil være avhengig av hvilke utfordringer som skal løses, og hvordan man som hjelper velger å løse dem. Dette avgjøres av en blanding av hvem du er som person og hvilken faglig bakgrunn du har.

5.0 Drøfting

Målet med denne studien er å se på hvordan hjelpere opplever å møte jenter i alderen 13-16 år.

I denne delen av oppgaven drøftes funnene i studien i sammenheng med teori. I analyseprosessen fremtrådte tre tema som var viktig for informantene i møte med disse jentene i arbeidshverdagen; "Tilgjengelighet", "Kommunikasjon og relasjon" og "Styrken i å være ulik". Ved første øyekast ser dette ut som tre ulike temaer. Tema som i mange sammenhenger kan drøftes ulikt, og som vil kunne ha varierende innhold avhengig av hvilket faglige perspektiv det drøftes ut i fra. Jeg oppfatter at disse elementene i stor grad henger sammen. Tilgjengelighet påvirker som eksempel relasjon og kommunikasjon, på samme måte som våre ulikheter påvirker både kommunikasjon og relasjoner, og hvordan vi gjør oss tilgjengelig. Jeg har valgt å se på de ulike temaene å knytte disse opp til teorien som er presentert tidligere i oppgaven; "Hjelperollen", "Mennesket i relasjon og klientsentrert terapi" og "Personlig kompetanse" vil som eksempel alle kunne høre til under de ulike temaene i varierende grad.

Første del av drøftingen vil fokusere på hjelpernes opplevelse av å møte den aktuelle målgruppen for oppgaven med utgangspunkt i funnene som er gjort. Videre oppsummeres denne delen med hva informantene anså for å være potensielle suksessfaktorer og fallgruver. Neste del drøftes hva informantene opplevde som suksessfaktorer og fallgruver i møte med samarbeidspartnere. Dette som en egen del da samarbeidspartnere fikk mye fokus i intervjurundene og funnene her viser kompleksiteten i den type hjelpearbeid denne masterstudien handler om.

5.1 Tilgjengelighet i hjelperollen

Som vi så i funndelen pekte informantene på at det er forskjell på å være tilgjengelig i møte med samarbeidspartnere, og tilgjengelig for de jentene som trenger hjelp. Hovedsakelig handlet forskjellene om tid, forståelse av hjelpebehovet og langsiktig tenking. Jeg vil nå drøfte tilgjengelighet i møte med jentene, og kommer tilbake til tilgjengelighet i møte med samarbeidspartnere senere i drøftingsdelen.

I møte med målgruppen handlet tilgjengeligheten om langsiktighet og tålmodighet. Å være tilgjengelig over tid og samtidig sikre at man var tilstede når det virkelig gjaldt. I hvilken grad man gjør seg tilgjengelig, eller er tilgjengelig, avhenger både av hvilke rammer man arbeider innenfor, men også av hvordan man vurderer nødvendigheten av å være det. Informantene forklarte at ens egen personlighet spiller en stor rolle i det å hjelpe andre, samtidig som det var utfordrende å si konkret hvordan man er til hjelp fordi dette varierer fra sak til sak. Å være tilgjengelig til riktig tid vil i mange tilfeller kunne være til hjelp, men tilgjengeligheten avhenger av om man som hjelper vurderer det til å være viktig på akkurat det tidspunktet.

Man kan ut fra dette si at tilgjengelighet er hele utgangspunktet for å hjelpe noen i det hele tatt. Å være i kontakt med noen vil være en forutsetning for å bygge relasjon, dele informasjon eller skape et samarbeid. Dette "mulighetsvinduet" som Bachelor og Horvath (1999) omtaler det, skjer i starten. Her i denne studien var informantene mer opptatt av at mulighetsvinduet i større grad lå i tilgjengelighet, langsiktighet og tålmodighet. Det var mindre fokus på det som skjer i starten. Ikke fordi dette ikke var

viktig, men fordi det langsiktige ble sett på som viktigere. Informantenes opplevelse var at det sjeldent var et problem i oppstarten med tilgjengelighet. Da saken var "fersk" var også hjelperne ivrige, og som resultat tilgjengelige. Mulighetsvinduet ble slik sett prioritert og utnyttet i stor grad. Samtidig kunne det være en tendens til at nye saker etterhvert fikk ny og mer oppmerksomhet, som gjorde at den opprinnelige saken fikk mindre. En jevn og konstant strøm av nye saker, som varierte i alvorlighetsgrad og behov for akutte tiltak, kunne ofte føre til at mindre akutte saker ble nedprioritert. Noe som innimellom kunne oppleves som et dilemma mellom hva behovet kunne være og hva de faktisk klarte å prioritere. Det var derfor viktig å forsøke å ha fokus på den kontinuerlige tilgjengeligheten. Forsøke å holde mulighetsvinduet åpent over tid. Det å opprettholde relasjonen, og på den måten være tilgjengelig når det virkelig gjaldt. Dette krevde at man kontinuerlig hadde kontakt med ungdommer det også tilsynelatende gikk bedre med. Dette vedlikeholdet av relasjonen, eller mulighetsvinduet, var slik informantene beskrev det helt nødvendig for å kunne gi hjelp til denne målgruppen. En målgruppe som i utgangspunktet ikke nødvendigvis så at de hadde behov for hjelp der og da.

5.1.1 Tilgjengelighet og relasjon i møte med jentene

Informantene snakket om viktigheten av å være tilgjengelig over tid for målgruppen, bruke tid på relasjonsbygging, og bruke tiden på å vise at man som hjelper er noen som kan kontaktes ved behov. Dette er også noe jentene selv setter ord på når de blir spurt om hva som oppleves som hjelp, gjerne i kombinasjon med tålmodighet (Branem, 2020). Det at det finnes mennesker de over tid får tillit til og som ikke blir borte, beskriver jentene som viktig når de skal be om hjelp. Det kan tenkes at denne langvarige relasjonen er spesielt viktig for disse jentene dersom vi ser på det Sørлие (2000) beskriver om jenter med atferdsvansker. Når vi vet at disse ofte har utfordringer fordi de har dårlig utviklet sosial kompetanse, vil muligens en relasjon med en voksen hjelper over tid være det som skaper den tryggheten og tilliten som muliggjør hjelp. Sørлие (2000) peker på at det i en slik relasjon vil være nødvendig med konkret rådgivning og veiledning, i tillegg til sosial trening i ulike kontekster. Det ene er at en slik relasjon vil kunne hjelpe ungdommen å tilegne seg de sosiale ferdighetene de mangler som kan gjøre en i stand til å ivareta seg selv på sikt. Det andre er at hjelperen gjennom slikt arbeid gjør seg tilgjengelig. Ikke i den forstand at hjelperen blir mer eller mindre tilgjengelig innenfor et spesielt tidspunkt, men tilgjengelig på et mellommenneskelig plan.

5.1.2 Hva tilgjengeligheten kan representere

Denne tilgjengeligheten på et mellommenneskelig plan som nevnes over kan vi si er å arbeide med noe konkret for å skape en potensiell utvikling i det relasjonelle. Informantene opplever det riktignok utfordrende å konkret beskrive hvordan. De beskriver for eksempel det å ta tak i de utfordringene som er aktuelle her og nå, samtidig som det er et fokus på å bygge en langvarig relasjon. Det som er her og nå kan vi si krever mer av ens personlige kompetanse. Det er mer spontant og man må handle mer instinktivt enn i det langvarige. Slik sett blir det også utfordrende å si hvordan dette gjøres fordi det avhenger av hva jentene står i fra øyeblikk til øyeblikk. Samtidig er det alle disse små og store øyeblikkene som skaper langvarigheten. Det er disse møtene som avgjør hvordan man skal arbeide langsiktig, hvor stort behovet er for hjelp og tilgjengelighet, og for hvordan hjelperen over tid blir en tillitsperson som jentene kan

benytte seg av primært etter eget behov. Altså at jentene opplever disse små og store øyeblikkene over tid, slik at relasjon og tillit kan skapes, og selv strekker ut en hånd for å be om hjelp når de erkjenner at de befinner seg i en situasjon hvor de har et behov. I et rådgivningsperspektiv er en forutsetning for at hjelpearbeid skal finne sted naturligvis en relasjon mellom hjelper og klient (Kvalsund & Allgood, 2009). Men videre må det foreligge en erkjennelse av at den som søker hjelp ikke selv har lyktes med å skape løsninger (Kvalsund & Allgood, 2009). For at ungdom skal komme til en slik erkjennelse kreves det ofte tid.

En slik langvarig tilgjengelighet kan vi se i sammenheng med teoriene som omhandler mennesket i relasjon og klientsentrert terapi, som peker på at relasjonen ligger til grunn for menneskets utvikling (McLeod, 2014). Terapeutens rolle, slik Rogers beskriver, blir her å legge til rette for slik utvikling i et miljø hvor genuinitet, aksept og empati blir tilbudt (McLeod, 2014). Når det handler om tilgjengelighet kan vi tenke oss at denne aksepten og empatien gjør det mulig å se forbi uttrykk og avvisning fra jentene. At som eksempel manglende oppmøte eller problemer med å holde avtaler ikke nødvendigvis betyr at ungdommen ikke ønsker å ta imot hjelp, men derimot krever at hjelperen er tålmodig og prøvende over tid. Når kontakten omsider oppnås kan man tilby den samme empatien og genuiniteten i møte med den ungdommen har å fortelle slik at utvikling kan skje i et samspill med hjelperen.

5.1.3 Jeg i møte med Deg

Å møte jentene ble av alle informantene beskrevet som alt fra givende til krevende. Både det å etablere en relasjon og det å holde kommunikasjonene gående over tid kunne kreve mye av dem på et personlig plan. Hovedsakelig handlet dette om at det å komme så nært andre mennesker over tid gjorde at man knyttet personlige bånd slik at disse jentene ble mer enn kun en "sak". Dette var jenter de ble kjent med og fikk en relasjon til. Noen ganger ble det knyttet sterke bånd. Andre ganger ikke. Uansett krevde det mye av ens personlige kompetanse, det å bruke seg selv og sine erfaringer, i tillegg til det faglige. Som Skau (2012) peker på vil personlig kompetanse være nødvendig, og noen ganger være en avgjørende del av den samlede profesjonelle kompetansen, i alle yrker hvor samspill mellom mennesker er viktig. Disse møtene mellom hjelper og ungdom kan også ses i sammenheng med Macmurray (1991) og hvordan han beskriver mennesker som relasjonelle vesener som ikke kan oppfatte oss selv annet enn i møte med andre. En teori som senere har utviklet seg i ulike retninger og som også er tatt inn i Rådgivningsvitenskapen (Kvalsund, 1998; 2006). I et slikt perspektiv er det ikke hvilke roller man har eller hvilket mandat man jobber etter som avgjør kvaliteten på hjelpen. Det er hvordan du bruker deg selv i møte med den du vil hjelpe, og hvordan du legger til rette for et miljø hvor dette kan skje. Spesielt kan dette være utfordrende i møte med målgruppen det i denne oppgaven er snakk om, da kun et fåtall selv oppsøker noen for hjelp. Som Desousa (2014) påpeker krever det respekt og mot å la klienten lytte til seg selv og sine egne anbefalinger. Spesielt når klienten tar valg som ikke er hva terapeuten nødvendigvis hadde håpet på. Slike valg finnes det mange eksempler på i møte med disse jentene. Introduksjonen til denne studien beskriver flere av dem. Hvordan hjelperen møter disse jentene "som seg selv" med sin personlige kompetanse kan i mange tilfeller derfor bety mer enn hvilken rolle man opptre i. Å ha selvinnsett på hvordan man som menneske møter et annet menneske kan ha stor betydning uavhengig av om man er eksempelvis sosialarbeider, politi eller lærer.

Mona trekker frem at det er viktig å komme i posisjon til ungdommen. Som beskrevet i teoridelen så fremhever Wampold et al. (2017) fire temaer som essensielt i møte med noen som trenger hjelp for å være en best mulig hjelper. Evnen til å danne gode allianser og uttrykke empati og varme er kanskje noe av det viktigste i slike møter. Det er også viktig å lytte, gå sammen med og veilede etter ungdommens behov i stor grad. Dette er det ideelle, og samtidig er de i en alder og i situasjoner som gjør at de også er i avhengighetsrelasjoner. De kan ikke hjelpes til å bli uavhengige av alt og alle. De ulike utfordringene disse jentene står i møtes best ut i fra individets behov og ønsker, og samtidig kan de unge jentene informantene møter i større og mindre grad ha en opplevelse av å være i en avhengighetsrelasjon til en eller flere på grunn av sin alder. Å være i en slik relasjon gjør at makt og handlinger oppleves som utenfor ens kontroll (Fikse, 2015). Det vil være naturlig at ungdom i målgruppen ønsker å bryte en slik relasjon, dette kan være overfor foreldre, skole eller andre autoritetspersoner. Å bevege seg mot en slik uavhengighet kommer gjerne som et resultat av å oppleve å selv ha kontroll og å være aktør i eget liv. I motsetning til å være en brikke i andres puslespill (Fikse, 2015). Samtidig krever det mye å fri seg fra dem man er avhengig av, kanskje spesielt i ung alder, både i et rent materialistisk perspektiv men også følelsesmessig. Å bistå disse jentene med et ønske om uavhengighet samtidig som å vise at dette ikke fullt ut vil være mulig, eller kanskje til syvende og sist heller ikke ønskelig, kan være en tidkrevende jobb. Denne tiden er det viktig å bruke. Alternativet kan bli å skyve dem enda lenger fra seg, slik Mona er inne på når hun snakker om det å komme *i posisjon* til ungdommen, hvor hun selv har opplevd å bli skjøvet vekk når hun presser seg på for raskt. Det blir slik sett snakk om et langsomt samspill hvor det prøves og feiles. Fra den opprinnelige kontakten hvor man som hjelper kanskje representerer nettopp det ungdommen ønsker å frigjøre seg fra, til det punktet hvor ungdommen både forstår behovet for, og ønsker, hjelp til å oppnå det den ønsker. Det er når vi kommer dit at en gjensidig avhengig relasjonskvalitet oppnås, og hvor potensialet for å utvikles sammen oppstår (Kvalsund & Meyer, 2014). Å gjøre et slikt stykke langvarig arbeid, hvor utfordringene er komplekse og varierende fra individ til individ, krever den ulikheten som kommer til uttrykk gjennom vår personlige kompetanse. Slikt arbeid krever at ens personlige kompetanse blir brukt og samtidig uttrykker informantene at det er fint at de er ulike. På den måten kan en hjelpers styrker og ressurser komme mer til rette i møte med noen, enn i møte med andre.

5.1.4 Styrken i å være ulik i møte med jentene

Det å være ulike som hjelpere til tross for at man til syvende og sist har samme formål, å hjelpe andre, ble av informantene ansett som en styrke i møte med jenter som på mange måter også er ulike. Som Ella sier utfordrer jentene henne på en helt annen måte (enn gutter). For noen andre vil det å arbeide med jenter oppleves motsatt. Hjelpere, som de som har behov for hjelp, har alle ulike styrker og erfaringer som både kan bidra og utfordre oss i møte med andre mennesker. Som vi har sett beskriver informantene det å bruke sin egen personlighet i møte med jentene som både givende og slitsomt. Samtidig som det regnes som høyst nødvendig for å håndtere det uforutsette i møtene.

Som jeg var inne på i teorikapittelet finnes det store ulikheter innad i aldersgruppen for denne oppgaven (Bakken, 2020; Artz, 2012; Sørli, 2000; Bengtson et al., 2017). Samtidig som det finnes lite forskning konkret på jenter som ble beskrevet innledningsvis. Det vi finner av tidligere kunnskap rundt jenter og rus, eller jenter og

vold, er i all hovedsak generell kunnskap og ofte basert på data generert fra nasjonale spørreundersøkelser. Dette gir lite innblikk i jenter med sammensatte utfordringer og mangfoldige uttrykk, med mindre man er en del av et hjelpeapparat som er tett på dem. Men også selv om man arbeider tett på og lærer noen av disse jentene å kjenne over tid, vil den neste være ulik den første. Når Skau (2012) så argumenterer for at man med en godt utviklet personlig kompetanse kan yte god hjelp til tross for eventuelle svakheter med hensyn til teori og teknikk, men ikke omvendt, blir dette dermed veldig viktig i møte med disse jentene.

Når informantene da forteller at det oppleves som en styrke å være ulik, kan dette vitne om bevissthet og profesjonalitet i hjelperollen (Skau, 2012). Spesielt i tjenester hvor det er en kultur for å tilpasse hjelperen til ungdommen, slik at ulikheter som kommer til syne kan benyttes mest mulig effektivt. Også der det er en kultur for å være selvkritisk i forhold til måten en utøver sin profesjonelle og personlige rolle, slik at man som hjelper kontinuerlig kan utvikle sitt faglige og individuelle ståsted i møte med ulike utfordringer. Funnene kan slik her ses i sammenheng med Nissen-Lie et al. (2013) som peker på at terapeuter som i større grad enn andre terapeuter gir uttrykk for at de tviler på sin egen evne til å hjelpe andre, også oppnår bedre resultater. Noe de mener er en indikasjon på at effektive terapeuter er de som aktivt reflekterer rundt sin egen profesjonelle praksis.

5.1.5 Oppsummering; suksessfaktorer og fallgruver i møte med jentene

Informantenes opplevelse av å møte disse jentene dreier seg slik vi har sett i stor grad rundt tilgjengelighet, tålmodighet og langsiktig arbeid. De var alle samstemte i at suksessfaktorer i møte med jentene var det å "bruke seg selv". Noe som ofte var det som enten gjorde at de lyktes i å skape et mulighetsvindu, eller ikke lyktes, men at arbeidet som på sikt utgjorde en forskjell krevde tilgjengelighet over tid. Et vedlikehold av mulighetsvinduet. Denne langsiktigheten var det som muliggjorde at relasjonen til jentene utviklet seg til å bli mer enn en "sak", og ofte førte til en mellommenneskelig tilknytning som muliggjorde hjelp basert på tillit, og ikke minst hjelp basert på jentenes eget ønske. Der informantene hadde en opplevelse av å lykkes, og det de omtalte som suksessfaktorer i møte med jentene, handlet altså om de møtene hvor de kunne bruke det som var unikt med dem selv, og der jentene responderte positivt på det. Videre handlet det om å opprettholde de små øyeblikkene, de uformelle møtene eller den tilfeldige kontakten, slik at også relasjonene ble opprettholdt og kunne fortsette å utvikles.

Direkte i møte med jentene reflekterte informantene rundt utfordringer knyttet til det båndet som ble opprettet mellom dem og jentene. Dette var også noe av det som ble sentralt når informantene snakket om fallgruver og utfordringer i møte med jentene. Utfordringene direkte i møte med jentene handlet mer om den følelsesmessige byrden det var å gå sammen med ungdom det ikke gikk bra med. Hvordan det kunne være slitsomt fordi det krevde mye av en. Jentene i målgruppen for denne oppgaven har selv gitt uttrykk for behovet for den type tilgjengelighet og tålmodighet som er nevnt, samtidig som de er ulike og med komplekse og ofte langvarige utfordringer. Dette stiller høye krav til de som ønsker å hjelpe. I slike saker er man ofte flere involverte fordi jentenes ofte voldsomme uttrykk og utagerende atferd, kombinert med deres lave alder, påvirker mange ulike arenaer. Fallgruvene handlet nettopp primært om samarbeidet mellom ulike parter. Samarbeid kan bli utfordrende på grunn av de rammene man arbeider innenfor og mandatene man har i kraft av sine roller, men også fordi

samarbeidspartnere gjerne har andre rammer og roller. I saker hvor flere hjelpere var involvert ble ofte misforståelser eller uenigheter om hva som til syvende og sist var god hjelp fallgruvene som gjorde at jentene ikke fikk den hjelpen de hadde behov for, noe jeg vil drøfte i neste del.

5.2 Tilgjengelighet, relasjon og kommunikasjon i møte med samarbeidspartnere

I funndelen viste tilgjengelighet, relasjon og kommunikasjon seg å være sentralt for informantene både når det gjaldt møte med jentene som drøftes over, og når det handlet om å samarbeide med andre tverrfaglige samarbeidspartnere. Like mye som dette ble ansett for å være suksessfaktorer, ga alle informantene i sine intervjuer også uttrykk for frustrasjon over hvor utfordrende det ofte kunne være å samarbeide med andre lignende tjenester, andre helt ulike tjenester og med koordinerende parter innenfor samme tjeneste. Dette handlet om en opplevelse av å snakke forbi hverandre, og en opplevelse av å ha ulik forståelse for hva det å "hjelp" innebar. Informantene som ble intervjuet var alle tett på ungdommene de arbeidet med og var slik sett også ansvarlige for å melde videre til andre om ungdommens utvikling. Men de var sjeldent alene om å ta avgjørelser for hvordan de ulike sakene skulle behandles.

Noe av utfordringen lå i at målgruppen for denne oppgaven ofte er lett å se på grunn av sine uttrykk, og de er en gruppe som derfor skaper bekymring og engasjement hos mange. Slikt engasjement fører til forventninger fra ulike hold, og ulike syn på hva som vil være til hjelp. For de som jobber tett på jentene kunne dette bli frustrerende og oppleves som at man både skulle forsøke å gjøre det beste for jentene, samtidig som man måtte forsvare hvorfor det tok lang tid overfor andre parter som ønsket raske resultater.

5.2.1 Tilgjengelighet

I funndelen fikk tilgjengelighet i møte med samarbeidspartnere mye plass da dette ble sett på både som en suksessfaktor og en potensiell fallgrube. Der samarbeidet fungerte godt var også tilgjengeligheten god. Primært var det i slike sammenhenger en felles forståelse for behovet i ulike saker, og et slikt utgangspunkt kunne også tilgi eventuelt manglende tilgjengelighet eller kommunikasjon. Informantene beskrev tilgjengelighet i form av å kunne etterspørre og dele informasjon med samarbeidende parter raskt, som en suksessfaktor. Mye av dette handlet om at saker ofte nettopp utviklet seg raskt, nye hendelser kunne som eksempel oppstå i løpet av en natt, noe som kunne kreve at man måtte tenke nytt eller at det ble tatt raske avgjørelser som en respons på det som hadde hendt. Tilgjengelighet i denne sammenhengen handlet primært om å svare på telefonen eller å lese epost. Det å få gitt raske beskjeder og få rask respons var sentralt for informantene. Men samtidig dukket dette med ulike mandater opp flere ganger og viktigheten av å ha samme retning på arbeidet. Som Frida sier når hun snakker om kommunikasjon og relasjon:

Men altså, du kan sitte i et møte og bare kjenne at man snakker forbi hverandre fullstendig

Slik sett kan det kanskje tenkes at tilgjengeligheten spiller en mindre rolle dersom man uansett ikke klarer å enes om hva som er god hjelp. Slik jeg oppfattet informantene var det en opplevelse av at flere ønsket å hjelpe, men med ulike syn på hva dette innebar.

Dette kunne igjen føre til at hjelpen ikke ble like god fordi fokuset heller ble på hvem som gir "riktig hjelp" og det å argumentere for det. I motsetning til å sammen finne en felles måte å gi hjelp på. Spørsmålet jeg sitter igjen med blir derfor om *tilgjengelighet* som informantene pekte på faktisk er det avgjørende, eller om det først og fremst handler om å forstå hverandre.

Som nevnt tidligere i oppgaven beskrev informantene det som utfordrende å si konkret hvordan man kan være en god hjelper fra sak til sak. Dette skyldes de individuelle utfordringene man som hjelper står overfor i møte med den som trenger hjelp og hvordan man som hjelper klarer å skape en god relasjon til dette andre individet. Slik sett er det naturlig å tenke at dette også kan være utfordrende mellom ulike samarbeidspartnere. I større saker hvor flere samarbeider kan det tenkes at det vil være hensiktsmessig om flere deltar i vurderingen av hva som er best etterhvert som saken utvikler seg. Den aktuelle problemstillingen i en sak bør kanskje nettopp drøftes og ulike synspunkter bidra til å finne en felles retning. Dette stiller naturligvis krav til hvordan informasjon mellom ulike aktører både presenteres og mottas, til hvilken tid og til hvem. Men det vil også være naturlig å tenke at de ulike partene i saken, alle med sine ulike roller som hjelper og påvirket av sine faglige og personlige forforståelser, har ulike oppfatninger av utfordringene de informeres om.

I tilfeller hvor samarbeid med andre ble omtalt positivt eller vellykket, ble også relasjonen omtalt som god. I tråd med det Fikse (2015) peker på når det gjelder dialog i samarbeidende team. Dialog er ofte en utfordring i samarbeidende team, men fokus på å bedre denne kan føre til at ulike meninger og perspektiver leder til bedre resultater heller enn å bli en kilde til gnisninger og irritasjon (Fikse, 2015). Dette viste også som tidligere nevnt informantene til når de snakket om at et godt samarbeid også kunne tilgi manglende tilgjengelighet. Innad på samme arbeidsplass som eksempel var det ofte en felles forståelse for hvordan man jobbet med en sak over tid. Der det var uenighet kunne man drøfte ulike løsninger og det var ofte tid til å reflektere rundt de individuelle sakene. Jeg tolker informantenes opplevelse av at ens kolleger er veldig tilgjengelige, sammenlignet med eksterne samarbeidspartnere, som en forutsetning for å formidle informasjon rask, og dermed også samarbeide på en god måte. Men kanskje kan det argumenteres for at det er relasjonen som utvikles når man er lett tilgjengelig for hverandre, som igjen skaper forutsetningene for et godt samarbeid? Ikke nødvendigvis tilgjengeligheten i seg selv. I gjensidige avhengige kulturer finner vi utstrakt bruk av dialog, samarbeid og verdisetting av ulikheter (Fikse, 2015). Kanskje er det nettopp dette informantene beskriver når de peker på at det er enklere å samarbeide godt med de man også jobber tett på? I samarbeidsmøter eller over telefon har man ikke den samme mulighetene til å drøfte og reflektere på samme måte som med sine kolleger, i det minste ikke i like stor grad. Informantene hadde i tillegg en opplevelse av at dersom man skulle samarbeide med noen man ikke kjenner fra før, kunne det tenkes at dette spilte inn på evnen til, eller kanskje til og med ønsket om, å forstå hvor den andre kommer fra. Slik jeg tolker dette vil det være viktigere å se på hvordan man forholder seg til hverandre som samarbeidende parter, og hvordan man kan klare å bygge relasjoner uten denne muligheten til å være tilgjengelig for hverandre til en hver tid. For med mange ulike roller, alle med sine ulike rammer å arbeide innenfor, vil det kanskje være krevende å oppnå tilgjengelighet for hverandre til en hver tid? Dette gjør det likevel ikke umulig å bygge relasjoner. Det pekte informantene selv på når de snakket om tålmodighet i møte med jentene. Relasjon ble altså nevnt i møte med

samarbeidspartnere, men kanskje ikke vektlagt nok? Relasjon var åpenbart viktig, dog ikke alltid avgjørende, for å få et så godt resultat som mulig.

5.2.2 Relasjonen til samarbeidspartnere

I de tilfellene hvor informantene ikke hadde mulighet til den samme refleksjonen som de hadde innad på en arbeidsplass, eller ikke møtte den samme oppfatningen av hva som kunne være til god hjelp, opplevdes det som at mandatet til informantene og samarbeidspartnerne ofte var ulike eller uavklarte. Flere av samarbeidspartnerne ble beskrevet som at de ønsket at hjelpen ble tvunget på jentene. I motsetning til det å vente på at jentene selv så behovet og slik sett være motivert for å ta i mot hjelp. Forventningen fra ulike samarbeidspartnere ble beskrevet som at de ønsket å "få slutt" på noe eller "fikse" noe. Altså gjøre et eller annet som innebærer kort tid og rask handling. Dette ble ikke sett på som realistisk når vi ser på måten både informantene og jentene selv tenker er den beste måten å hjelpe på (Branem, 2020). Frida beskriver det som en kamp om definisjonsmakt, mens Mona beskriver utfordringen med at vi alle har like mye definisjonsmakt. Alle mener med andre ord at de selv har rett. Utfordringen i møte med samarbeidspartnere ble slik sett at informasjonen som ble formidlet tilbake fra de som utøver hjelpen i praksis, ikke nådde frem. Eller kan man argumentere for at den ikke ble forstått?

Om vi ser på de utfordringene informantene peker på hvor det i møte med samarbeidspartnere blir uklart hvem som bestemmer retninger og at man virker å ha ulike mandat, vil jeg argumentere for bedre tverrfaglig samarbeid og samskaping. Denne opplevelsen av konflikt trenger ikke å handle om at informasjonen ikke når frem, at man tenker ulikt, eller ikke er tilgjengelig. Dette kan handle om at relasjonen til de man samarbeider med ikke er god nok. Ulikhetene er kanskje viktigere å ivareta enn å lete etter hvem som skal ta ansvaret og delegere den "riktige" måten å yte hjelp på. Når vi vet at vår personlige kompetanse er en kombinasjon av menneskelige kvaliteter, egenskaper, holdninger og ferdigheter, med andre ord ikke yrkesspesifikk (Skau, 2012), vil det potensielt være veldig nyttig å ivareta disse ulikhetene i møte med samarbeidspartnere. Utfordringen slik jeg ser det kan derfor heller ligge i å skape et samarbeidsklima hvor ulikhetene ses på som potensialer for læring, og hvor informasjonen kan deles og drøftes med felles mål om mer informerte avgjørelser og bedre hjelp.

Som beskrevet i teoridelen har Wampold et al. (2017) identifisert fire sentrale temaer som kjennetegner gode hjelpere. Gode hjelpere innehar evnen til å utvikle gode allianser og relasjoner, de er gode fasilitator av relasjonelle ferdigheter, de er profesjonelt selv-refleksive og de er i kontinuerlig utvikling. Sett i sammenheng med det informantene beskriver kan det se ut til at disse ferdighetene glemmes?

På samme måte som vi forholder oss til jentene og relasjonen til dem slik at det blir mulig å komme *i posisjon*, kan vi også se samspillet mellom de samarbeidende partene og hvordan vi må kommunisere og etablere relasjoner for å sammen utvikle gode samarbeid. Relasjonsdimensjonene som ble beskrevet tidligere i samspill med jentene er noe vi opplever hele livet. Både med de vi kjenner godt og i møte med nye mennesker og kontekster. Relasjoner utvikles, stagnerer eller regrederer (Fikse, 2015). Også i møte med samarbeidspartnere blir det derfor viktig å bruke de samme temaene fra Wampold et al. (2017), kanskje spesielt med fokus på å utvikle gode allianser og relasjoner og å være profesjonelt selv-refleksiv. Hva kan vi selv bidra med i møte med

samarbeidspartnere? Hvordan kan vi aktivt påvirke og skape gode gjensidige avhengighetsrelasjoner, preget av utviklende dialog mer enn debatt (Fikse, 2015), der det er helt nødvendig for å lykkes med arbeidet? Ulikhetene våre bør ikke være grobunn for konflikt, men ses på som muligheter for læring og utvikling.

5.2.3 Kommunikasjon og dialog som grunnlag for samskaping

Fra et faglig standpunkt kunne informantene argumentere for at det virket som at samarbeidende parter tolket det å gi hjelp forskjellig. Noe det også kan tenkes at det er, avhengig av om man for eksempel er politi eller barnevern. Politiet har, generelt sett, en måte å hjelpe på som innebærer å løse konkrete problemer effektivt. De må kanskje handle mer "her og nå", og observerer og melder behov tilbake til det offentlige. Saksbehandlere i barnevern, generelt sett, er selv mindre direkte i kontakt med jentene. De har ofte en måte å hjelpe på som innebærer å koordinere tiltak og ta avgjørelser basert på den informasjonen de mottar av andre parter som politi, barneverntiltak, ungdom, familie eller nettverk. Skolen har sin måte å hjelpe på som primært handler om å legge til rette for læring, med et tungtveiende fokus på å ivareta flertallet og gode læringsmiljø for alle, og må arbeide innenfor de rammene dette innebærer. Tiltakene som informantene arbeider for er direkte involvert med jentene over tid. De skal innenfor sine rammer være den som følger ungdommen på godt og vondt, og tilby hjelp basert på ungdommens situasjon og utvikling. Informantene møtte jentene både individuelt og sammen med andre (venner av ungdommen eller familie), og har slik sett større rom til å forholde seg til jentene individuelt. Disse fire eksemplene viser hvor komplekst dette samarbeidet potensielt kan bli når utgangspunktene for å hjelpe er ulike. Dette ble av informantene sett på som utfordrende fordi så ulike forutsetninger ofte førte til manglende eller dårligere hjelp, da man ikke klarte å jobbe i samme retning. Når to eller flere av disse hjelpende tjenestene skulle jobbe sammen for samme jente ble det ofte uklart hvem som hadde "styring på prosjektet", som Mona kalte det. Hvem som definerte hva som var riktig å gjøre til enhver tid, fordi det ofte heller ble diskutert hvem som forsto utfordringen "rett". Men hva om vi stilte spørsmålet annerledes? Dersom vi ikke spurte om hvordan hjelpen ville sett ut dersom definisjonsmakten kun lå et sted. Eller hvor den eventuelt skulle være og hvordan hjelpen ville sett ut dersom barnevern, politi eller skolene alene definerte hva god hjelp er i alle situasjoner. Men heller spurte hvilket potensial som ligger i hjelp til bedre samarbeid, og hjelp til å samles om felles visjoner og mål?

Kelley & Kelley (Fikse, 2015) mener det er opp til hver enkelt deltaker i et samarbeidende team å sørge for en kultur hvor man lykkes med samarbeid. Med den typen problematikk som beskrives i denne oppgaven, hvor jentenes situasjoner gjerne er komplekse, langvarige og involverer mange ulike hjelpere, kan vi tenke oss at en gjensidig avhengighetskultur vil kunne sikre best mulig resultater. Her vil utstrakt bruk av dialog, samarbeid, nettverk, verdsetting av ulikheter og vekt på læring beskrive relasjonene (Fikse, 2015). Dette stiller krav til hvordan de involverte partene forholder seg til hverandre, hvordan de klarer å legge til rette for den nødvendige dialogen og samarbeidet. På samme måte som det stiller krav til hvordan lederne av de ulike tjenestene legger til rette for at slike kulturer kan utvikles innenfor sine rammer.

Når så ulike tjenester skal arbeide sammen rundt jenter som alle er involvert ulikt på de ulike arenaene, og hvor relasjonen til de ulike hjelperne i kraft av rammene det arbeides innenfor ofte blir varierende, blir også dialogen mellom de ulike partene avgjørende.

Informantene beskrev en følelse av at de samarbeidende partene ikke forsto hverandre, at man kunne "snakke forbi hverandre". Kanskje er det her det å styrke bevisstheten rundt hvordan man kommuniserer kommer inn (Fikse, 2015). Ulike meninger, ulike fagbakgrunner, personlige erfaringer eller ulike mandater er kanskje ikke hinder for å gi god hjelp, men heller muligheter for å gi god hjelp. Dersom man fra ulike samarbeidende parter både kommer fra kulturer hvor det legges til rette for kunnskapssøking og dialog, og bringer en slik kultur med seg inn i et samarbeid, vil dette potensielt kunne gi rom for refleksjon og samskaping, og som resultat bedre hjelp.

5.2.4 Oppsummering; suksessfaktorer og fallgruver i møte med samarbeidspartnere

Funn viser at tilgjengelighet var sentralt for informantene i møte med samarbeidspartnere. De vektla rask kommunikasjon og raske tilbakemeldinger som suksessfaktorer. Som vi har sett kan det derimot kanskje argumenteres for at selve relasjonen til de man samarbeider med i større grad er avgjørende for best mulig resultater. I de fleste sakene innenfor målgruppen for denne oppgaven skjedde det ting raskt, og det var behov for raske oppdateringer mellom ulike parter. Også det at man jobbet i en felles retning ble ansett for å være en suksessfaktor, i den grad informantene hadde en opplevelse av at dette forekom. I de tilfellene hvor dette var aktuelt opplevde de også relasjonen og samarbeidet til de andre partene som godt. At noen hadde styringen på arbeidet ble indirekte omtalt som en suksessfaktor. Dette var et savn da det ofte var en opplevelse av at ingen hadde mulighet til å ta avgjørelser på vegne av alle involverte. Dette mente informantene kunne bidratt til å jobbe i samme retning.

Opplevelsen av manglende styring ble fremhevet som fallgruver og utfordringer i møte med samarbeidspartnere. Informantene hadde en opplevelse av at der det var nødvendig med tverrfaglig samarbeid, ble mange sittende på hver sin tue og argumentere for sin måte å hjelpe på. I motsetning til å enes om en felles retning. Dette skyldtes slik informantene opplevde det, at man hadde ulike mandater og ulike rammer å arbeide innenfor. Hadde de samarbeidende partene i tillegg liten mulighet for å bygge relasjoner, kunne dette i verste fall forverre samarbeidet.

Ulike roller hos de som møter jentene det i denne studien er snakk om, gjør det å samarbeide som utgangspunkt komplisert. Dette stiller krav til hver enkelt hjelper i møte med andre som også er nødvendige for å hjelpe på en best mulig måte. Informantene pekte på at manglende styring var en utfordring når så mange hjelpere med ulike måter å tenke på skulle jobbe i felles retning. Spørsmålet blir kanskje likevel om det er hver enkelt og dens kompetanse som bedre kan bidra inn i det å definere retninger, enn om slike avgjørelser kun skulle komme fra et sted.

6.0 Avsluttende kommentarer

Jeg har med denne oppgaven forsøkt å si noe om hvordan hjelpere opplever å møte jenter i alderen 13-16 år med utgangspunkt i problemstillingen med samme tittel. Jeg har i tillegg hatt to forskningsspørsmål; *Hva opplever hjelperne som gode grep eller suksessfaktorer i arbeid som involverer å møte jenter i alderen 13-16 år?* *Hva erfarer hjelperne som utfordrende i arbeid som involverer å møte jenter i alderen 13-16 år?*

Å holde mulighetsvinduet åpent

Tilgjengelighet over tid og tålmodighet ble av informantene i denne studien pekt på som suksessfaktorer i arbeidet med den aktuelle målgruppen. Tilgjengelighet i oppstarten med en ungdom ble sett på som en naturlig del av det å komme i kontakt og bygge relasjon. Det forlengede tidsperspektivet handlet om å holde mulighetsvinduet åpent over tid for slik å opprettholde relasjonen, og være tilgjengelig når ungdommen selv ba om hjelp, slik at forutsetningene lå til rette for å yte denne hjelpen mest mulig effektivt. Denne tålmodigheten og ønsket om å være tilgjengelig over tid for jentene, ble av informantene tidvis opplevd som å være en utfordring for dem man samarbeidet med. Informantene opplevde at dette handlet om ulike syn på hva det å hjelpe innebærer.

Styrken og utfordringene i det å være ulike

Funnene i denne studien viste at det å være ulike som hjelpere primært ble omtalt som å være en styrke. Både når man drøftet internt for å finne gode løsninger for den man skulle hjelpe, men også direkte i møte med jentene hvor ens styrker i kraft av å være seg selv kunne komme til syne hos enkelte mer enn andre, avhengig av hvordan den man ønsket å hjelpe responderte. Samtidig ble ulikheter beskrevet som grunnen til at tverrfaglige samarbeid rundt disse jentene kunne være utfordrende. Her ble ulikhetene omtalt som utfordrende på bakgrunn av en opplevelse av å ikke forstå hverandre, et fokus på å argumentere for *sin* måte å jobbe på og liten evne til, eller ønske om, å forstå hvordan ulike fagretninger arbeidet. Noe som ofte kunne stå i veien for å samles om felles mål og retning.

Relasjon og kommunikasjon

Å møte jenter i den aktuelle aldersgruppen i Trondheim innebar for hjelperne jeg intervjuet å bruke seg selv på godt og vondt, å stå i usikkerhet og tvil, og i mange tilfeller bli "belønnet" gjennom å knytte langvarige relasjoner, tette bånd og å kunne hjelpe mennesker de bryr seg om. Det å ha en jobb hvor suksessfaktorene ofte blir knyttet til å kunne bruke seg selv *slik man er* ble for disse hjelperne omtalt som verdifullt og begrunnet med at dette ofte kunne være nøkkelen til kommunikasjon og videre relasjonsbygging. Samtidig ble det pekt på en opplevelse av at man i møte med samarbeidende hjelpere tidvis kunne snakke forbi hverandre, ofte som resultat av de ulikhetene som er beskrevet over.

Funnene i denne studien viser hvordan relasjonene påvirker oss og hvordan relasjoner potensielt også kan være løsningen. Rollene vi har og rammene vi arbeider innenfor er menneskeskapt og kan dermed i fellesskap også videreutvikles. De sier lite om hvem vi

er, eller kan være, i møte med andre. I et rådgivningsperspektiv ser vi her at sentrale bidrag både kan handle om å utvikle gode hjelperelasjoner i møte med jentene, og samtidig bidra til forståelse for og nødvendigheten av tverrfaglig samarbeid i møte med den unge målgruppen.

6.1 Kritisk blikk på egen studie

I denne delen vil jeg rette et kritisk blikk på enkelte elementer som kan ha hatt innvirkning på studiens funn, studiens generaliserbarhet og resultatet som helhet.

Denne studien hadde kun tre informanter. Dette er et begrenset utvalg som ikke kan snakke på vegne av alle hjelperes opplevelse av å møte jentene det er snakk om i denne studien, ei heller hvordan det oppleves å samarbeide med andre fra ulike fagfelt.

Dataene er kun hentet fra en by i Norge. Studien kan derfor ikke si noe om hvordan disse møtene oppleves utenfor Trondheim. Ungdommer og ungdomsmiljø er på mange måter like i Norge i dag, samtidig som det er mange faktorer som påvirker og utgjør forskjeller mellom dem.

Det er foreløpig lite forskning å se denne studien i sammenheng med, jeg er i tillegg masterstudent og dermed ny i forskningsfeltet, noe som trolig har hatt innvirkning på denne studien på ulike måter.

Jeg jobber selv på feltet og er i tillegg nær problemstillingen. Mitt innblikk i fagfeltet, min forståelse for arbeidet og mitt personlig engasjement for både ungdommene og hjelperne har gjort det utfordrende å forholde seg nøytral og upåvirket av det informantene har pekt på, noe jeg har forsøkt å være bevisst på og redegjort for i mine refleksjoner rundt forskerrollen.

6.2 Implikasjoner og forslag til videre studier

På bakgrunn av de funn som ble gjort i denne studien opplever jeg at det kan være et behov for å se nærmere på hvordan ulike hjelpere samhandler tverrfaglig rundt ulike ungdomsmiljø. En slik studie kunne blitt gjennomført i større skala for slik å involvere andre roller enn de som er representert i denne studien. Her kunne deltakere fra flere byer i Norge også deltatt, slik at utvalget hadde blitt større og bredere. Målet med en slik studie kunne vært å gå mer inn på potensielle suksessfaktorer og utfordringer i samarbeid på tvers. For å kompensere for nærhet til miljøet kunne jeg invitert inn flere medforskere slik at vi ble flere til å fortolke og drøfte funnene. Tverrfaglig samarbeid var i utgangspunktet ikke hovedfokus for denne studien, imidlertid kom det tydelig frem som en av de utfordrende faktorene i møte med de unge jentene. Dette er et tema som kunne blitt utforsket grundigere.

Litteratur

- Aaltvedt, L. J. (2020). Sosial mestring eller marginalitet? En kvantitativ studie av sammenhengene mellom cannabisbruk og sosiale forhold blant ungdom i Vestfold og Telemark [Mastergradsavhandling]. Universitetet i Sørøst-Norge.
- Artz, S. (2012). To die for: Violent Adolescent Girls' search for male attention. In Pepler, D. J., Madsen, K.C., Webster, C., Levene, K.S. (Eds). *The Development and Treatment of Girlhood Aggression*. East Sussex: Psychology Press.
- Bakken, A. (2019). Ungdata 2019. Nasjonale resultater. I.
- Bandura, A. (1997). Self- efficacy. The exercise of control. New York: W.H. Freeman and Company.
- Barriga, A., Morrison, E., Liau, A., & Gibbs, J. (2001). Moral Cognition: Explaining the Gender Difference in Antisocial Behavior. *Merrill-Palmer Quarterly*, 47(4), 532-562. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/23093698>
- Bengtson, M., Steinsvåg, P. Ø. og Terland, H. (2017). Ungdom bak volden. Forståelse og behandling av ungdom med volds- og aggresjonsproblem (4. Utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Branem, C. (2020). Noen å hate (HKH-rapport nr. 3). Uteseksjonen i Trondheim. https://www.trondheim.kommune.no/contentassets/c2b43eba1e434e1796653b9f4ac5c9ef/noen-a-hate-_hkh-kartlegging---uteseksjonen_2020_web.pdf
- Brown, J. (2015). Specific techniques vs. common factors? Psychotherapy integration and its role in ethical practice. *American Journal of Psychotherapy*, 69(3): 301-316.
- Buber, M. (1923/2003). Jeg og du. Oslo, Bokklubbens kulturbibliotek. De norske bokklubbene.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Hentet fra <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi/>
- Desousa, A. (2014). Client Centered Therapy - a review. *Indian Journal of Applied Research*, 4(2), 10-13.
- Fikse, C. (2015). *Fra selvaktualisering til samaktualisering og samskaping* I R. Kvalsund & C. Fikse (Red.) Rådgivningsvitenskap. Helhetlige rådgivningsprosesser; relasjonsdynamikk, vekst, utvikling og mangfold. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS
- Kvalsund, R. (1998). A theory of a person: A discourse on personal reality and explication of personal knowledge through Q-methodology – with implications for counseling and education (Doktoravhandling). NTNU, Trondheim.

Kvalsund, R. (2006). Oppmerksomhet og påvirkning i hjelperelasjoner. Trondheim, Tapir Akademisk Forlag

Kvalsund, R. og Allgood, E. (2009). Subjektivitet rundt hjelpeforholdet - en Q-metodologisk studie av erfaringer med hjelpeforholdet. I R. Kvalsund og C. Fikse, Rådgivningsvitenskap. Helhetlig rådgivningsprosesser; relasjonsdynamikk, vekst, utvikling og mangfold (s. 27). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Personopplysningsloven (2001). Lov om behandling av personopplysninger (Personopplysningsloven). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2000-04-14-31>

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). Det kvalitative forskningsintervju. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.

Kvalsund, R. og Meyer, K. (2014). Gruppeveiledning, læring og ressursutvikling. Trondheim: Tapir Akademiske Forlag

Kvalsund, R. (2015). *Vekst- og utviklingsperspektiver i lys av hjelperelasjonen* I R. Kvalsund & C. Fikse (Red.) Rådgivningsvitenskap. Helhetlige rådgivningsprosesser; relasjonsdynamikk, vekst, utvikling og mangfold. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Leibert, T. W. (2011). The dimensions of common factors in counseling. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 33(2), 127-138.

Macmurray, J. (1961/1991). *Persons in relation*. New Jersey: Humanities Press International.

McLeod, S. A. (2013). *An introduction to counselling* (5. utg.). Berkshire, UK: Open University Press.

McLeod, S. A. (2014, Feb 05). *Carl Rogers*. Hentet fra <https://www.simplypsychology.org/carl-rogers.html>

Nissen-Lie, H. A., Monaen, J. T., Ullberg, P. & Rønnestad, M. H. (2013). Psychotherapists' self-reports of their interpersonal functioning and difficulties in practice as predictors of patient outcome. *Psychotherapy Research*, 23, 86-104. <http://dx.doi.org/10.1080/10503307.2012.735775>

Nordahl, T., Sørli, M-A, Manger, T., Tveit, A. (2005). *Atferdsproblemer blant barn og unge. Teoretiske og praktiske tilnærminger*. Bergen: Fagbokforlaget.

Postholm, M., B. (2005). *Kvalitativ metode. En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Skau, G. M. (2012). Personlig kompetanse. I Ulvestad, A.K & Kärki, F.U. *Flerstemt veiledning*. Oslo: Gyldendal Akademisk (s. 53-70).

Statistisk sentralbyrå (2018). Barn og unges lovbrudd. Hentet fra <https://www.ssb.no/a/barnogunge/2019/lovbrudd/>

Sugarman, J. (2006). John Macmurray's philosophy of the personal and the irreducibility of psychological persons. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 26(1-2):172-188. DOI: 10.1037/h0091273

Sørli, M. A. (2000). Alvorlige atferdsproblemer og lovende tiltak i skolen. Oslo: Praxis Forlag.

Tjora, A. (2017). Kvalitative forskningsmetoder i praksis (3. Utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Utdanningsdirektoratet (2015). Læreplanverket: Prinsipper for opplæring. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/>

Wampold, B.E., Baldwin, S.A., Holtforth, M.G. & Imel, Z.E. (2017). What characterizes effective therapists. In L.G. Castonguay and C.E. Hill (Eds.) *How and why are some therapists better than others? Understanding therapist effects*. Washington, DC: American Psychological Association.

Vedlegg

Vedlegg 1 - Intervjuguide

- Hva er din bakgrunn?
- Hvilken rolle har du nå, og hvor lenge har du hatt den?
- Hvordan vil du karakterisere deg selv i denne jobben?

- Hvordan opplever du å arbeide med jenter i alderen 13-16 år?
- Hvilke bekymringer har du generelt i forhold til denne målgruppen?
- Hva vil du fremheve som suksessfaktorer i arbeidet
 - o Direkte med jentene?
 - o I samarbeid med andre tjenester?
- Hva vil du fremheve som potensielle fallgruver i arbeidet
 - o Direkte med jentene?
 - o I samarbeid med andre tjenester?
- På hvilken måte opplever du at du er en hjelper i disse ungdommenes liv?
- Hva er annerledes nå sammenlignet med tidligere, i arbeidet ditt med denne målgruppen?

- På hvilken måte opplever du at din personlige kompetanse påvirker ditt arbeid?
- Hvilke opplevelser eller hendelser har vært spesielt avgjørende/betydningsfulle for din læring eller utvikling i rollen du har i dag?
- Hva kunne du eventuelt tenke deg å ha mer av i rollen/utvikle?
- Hva inspirerer deg mest i denne jobben?
- Hvilke forbilder har du? Hva gjør han/hun?

- Hvilke avsluttende kommentarer eller tilbakemeldinger vil du gi til meg?

Vedlegg 2 - NSD-godkjenning

Melding

29.08.2019 13:44

Det innsendte meldeskjemaet med referansekode 766748 er nå vurdert av NSD.

Følgende vurdering er gitt:

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 29.08.2019. Behandlingen kan starte.

Utvalget har taushetsplikt. NSD bemerker at det under intervjuet dermed ikke skal stilles spørsmål relatert til taushetsbelagte opplysninger.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 19.06.2020.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 3 - Informasjonsskriv til informantene

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Hvordan opplever hjelpere å møte jenter i alderen 13-16 år år?”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å kartlegge hvordan hjelpere fra ulike tjenester opplever å møte jenter i alderen 13-16 år. Både for å se på hvilke likheter og ulikheter vi ser mellom hjelperne og tjenestene de arbeider for, men også for å se fremover på hvordan vi enda bedre kan møte denne målgruppen. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Bakgrunnen for masteroppgaven jeg skal skrive er en opplevelse flere tjenester i Trondheim deler (Jeg jobber selv i Uteseksjonen i Trondheim), om at vi ser et økende antall jenter med et uttrykk vi ikke har sett like mye av tidligere. Samtidig som de også blir yngre. Denne oppgaven har derfor som formål å kartlegge hvordan et utvalg tjenester opplever møtene med denne målgruppen. Hva man ser på som suksessfaktorer og hva man ser på som potensielle fallgruver. Oppgaven er ute etter personlige erfaringer og opplevelser av det konkrete arbeidet, systemet rundt og samarbeid mellom tjenester. Jeg vil også vite litt om hvordan du ser deg selv i arbeidet med målgruppen og hvilke kvaliteter du selv innehar eller mener er viktige å ha utover din faglige kompetanse.

Problemstillingen for oppgaven er «Hvordan opplever hjelpere å møte jenter i alderen 13-16 år år?» og retter seg hovedsakelig mot deg som har erfaring med nettopp denne målgruppen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet - NTNU

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg spør nettopp deg fordi du er en samarbeidspartner som jeg tenker har kunnskap om dette temaet og er sentral i dette arbeidet i Trondheim. For meg er det viktig å få nettopp dine tanker med utgangspunkt i din arbeidshverdag, slik at det i ettertid blir tydelig for meg hvilke likheter og ulikheter som finnes mellom de ulike tjenestene. Du vil være en av tre personer jeg intervjuer som representerer tre ulike tjenester, som alle i større og mindre grad arbeider med samme målgruppe.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du velger å delta i prosjektet innebærer dette at jeg intervjuer deg og lagrer dette som en lydfil (ikke video). Deretter blir intervjuet transkribert og utvalgte deler blir brukt i masteroppgaven. Lydopptaket vil deretter slettes ved prosjektets slutt. Intervjuet vil inneholde spørsmål som «Hvordan vil du karakterisere deg selv i denne jobben?», «Hva vil du fremheve som suksessfaktorer og potensielle fallgruver i arbeidet?» og «På hvilken måte opplever du at du er en hjelper i disse ungdommenes liv?»

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli slettet

umiddelbart. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- De som vil ha tilgang til opplysningene er meg selv og min veileder, Camilla Fikse, ved NTNU.
- Ditt navn og personopplysninger vil oppbevares på en pc som er sikret med innlogging. Brevet du nå signerer vil oppbevares separat fra lydfilen din, slik at det ikke er mulig å koble lydfilen til deg.
- Du som informant vil ikke kunne gjenkjennes i oppgaven og du vil få muligheten til å lese gjennom eventuelle sitater som velges ut fra intervjuet, dersom du ønsker det.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes *juni 2020*. Personopplysninger og lydfil vil da bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra NTNU har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Student Chris Branem: bran@trondheim.kommune.no eller Veileder Camilla Fikse: camilla.fikse@ntnu.no
- Vårt personvernombud: Thomas Helgesen (Eller kontaktperson for NSD: Anne Marie Snekvik)
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Camilla Fikse

Chris Branem

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet ”Hvordan opplever hjelpere å møte jenter i alderen 13-16 år år?” og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. *juni 2020*

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

